

veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini - 1 leu



17

Citiți în pag. 12:

Băiatul vrea gitară
de B. Leonidova

Foto: V. Budan

ANUL XXV.
(1258)

25 APRILIE 1969

La deschiderea sezonului turistic.

O sugestie a Casei de modă
din Moscova

Foto: B. Trepetov



L. Murniek :

Sub soarele Mării Baltice (Ulei)

DOCUMENTAR

Noaptea în taiga

...Ne-am sculat devreme, cam pe la cinci dimineața. Oktiahrina tăiașe lemne și aprinsese focul.

— Să ne sculăm? am întrebat-o. Dar nu mi-a răspuns nimeni și am mai trîndăvit puțin în sacii noștri, întorcîndu-ne cu fața spre plită.

Cînd, în sfîrșit, ne-am sculat, ceaiul fierbea, renii fuseseră inhămași la sînii și sticla de vodcă își făcuse apariția lângă sobă.

Am mîncat și am pornit la drum. — Să ne grăbim. Soarele a și început să apună, ne-a atras atenția Maxim Semionovici.

Ziua se sfîrșise fără să băgăm de seamă. Soarele apusese și era din nou noapte. Din întuneric, malurile riului se înălțau acum deasupra noastră și ea, într-un vis, peste capetele noastre începuseră să plutească stînci ce semănau cu niște chipuri deformate de grimase amare. Primele stele scilipeau din toate părțile, cu o lumină pură, sterilizată.

Undeva pe malul înalt, sînii goale, frase de reni, alunecau fără zgomot.

Pădurea se strîngea tot mai tare în jurul nostru și nu puteam înțelege cum se poate călători în întuneric, printr-un asemenea hăuș în care urmele de sanie se incolăceau, parcă, în jurul copacilor. Călcăm melancolic alături de reni, dar, deodată, sania mea a luat-o la goană. M-am aruncat deasupra ei și mi-am ridicat picioarele.

A început o goană fantastică. Să fi simțit renii apropierea turmei?

În întuneric, copacii păreau neobișnuit de înalți iar, printre ei, mestecenii semănau cu niște stîlpi groși de lumină. Iedera se învîrtea parcă cu noi cu tot, în goana saniei.

Partea din față a saniei se izbea mereu de copaci, dar spre fericirea noastră, fără nici un fel de urmări. M-am întins în sanie, ca să pot sări mai ușor la nevoie. Treceam pe un drum strălucit parcă, de o parte și de alta, de arcade foșnitoare; cum priveam în sus, capul începea să mi se învîrte ca după

vechi amintiri. Pînii cu pălării rotunde scilipeau pentru o clipă, ca niște cranii omenești în bătaia lunii.

La un moment dat, hamurile saniei au slăbit. M-am ridicat, încercînd să le string din nou, dar o izbitură puternică în frunte m-a trîntit în sanie.

Viteza începuse să crească. Coboram. „Acuși venim de-a berbeleacul” mi-am spus prinzînd cu urechea melodia pe care o fredona Volodea în spațiile mele. Pentru că Volodea cînta numai în clipe grele. Dar eu m-am bucurat; nici el nu se simțea acum în apele lui. Imi luam parcă revanșa.

N-am reușit să mă dumiresc unde ne aflăm, cînd peretele înalt al pădurii a rămas în urma noastră și obraji au început să fie biciuiți de zăpada înghețată.

Drumul prin taigă părea nesfîrșit. „Nu cumva ne învîrtim în cerc?” m-am întrebat.

Deodată, în bezna nopții, un chibrit s-a aprins strălucitor luminînd fața liniștită, cu mustați albe, a lui Maxim Simionovici. Insoșitorul nostru își aprinse o țigară și gestul lui mă liniști. De fiecare dată cînd trăgea din țigară, din întuneric se iveau niște stîlpi roșii. Am simțit în nări fum și mirosul de așezare omenească în aceste locuri sălbătice, m-a bucurat. Am alunecat așa pe sînii încă multă vreme. La un moment dat, însă, am zărit pe munte snopii de scinte și am auzit lătrat de ciîni. Snopii de scinte din hogașurile iurtelor urcau printre stîlpi negri. Dar eu îi vedeam cu ochii abia întredeschiși și imaginația mea, deloc liniștită, intruchipa fantastice palate înalte, cu ziduri ce se terminau în chip de con, cu oglinzi uriașe și lustre strălucitoare. Am înțeles că eram gata-gata să îngheț.

Renii se abătură spre o înălțime și se opriră. O iurtă conică se ivi aproape.

— Să mergem, l-am auzit spunînd pe Maxim Semionovici și m-am luat după el, strecurîndu-ne împreună într-o iurtă caldă.

Renii se abătură spre o înălțime și se opriră. O iurtă conică se ivi aproape.

— Să mergem, l-am auzit spunînd pe Maxim Semionovici și m-am luat după el, strecurîndu-ne împreună într-o iurtă caldă.

Un fost șaman

L-am cunoscut imediat ce am ajuns la fabrică. Tînărul evenc, care ne însoțise pînă acolo, ne asigurase că șamanul renunțase la îndeletnicirile de odinioară.

Îmi dăduse aceste asigurări în timp ce treceam pe lângă localul poștei, clubului, stațiunii meteorologice și căminului. Coboram spre riul înghețat, pe urme de sanie. Deasupra noastră tremurau luminile așezării.

Ne-am cățărât pe malul înalt și am intrat într-o iurtă singuratică. Cortul de pîslă era luminat. Pe o ladă se afla o lampă cu gaz care lumina dintr-o parte fața zimbitoare a bătrînului, cu un singur ochi, așezat după tradiția locurilor, turcește am spune noi. În iurtă mai era un ciîne, același care se

luase de noi, un ciîne frumos, cu ochi atît de cercețitori încît te făcea să te simți stingher.

Insoșitorul nostru a rostit cîteva cuvinte în limba evencă, din care am înțeles doar un singur cuvînt: „luce” — rus. Bătrînul s-a supărat. După cum am aflat mai tîrziu, a ținut să precizeze că nu e șaman și că, de altfel, nici nu are asemenea acte.

— De ce nu locuiești în așezarea vecină? l-a întrebat Volodea.

— Nu-mi dau cameră, a răspuns bătrînul.

— Minte, mi-a șoptit insoșitorul. Nu vrea să locuiască împreună cu noi.

— Și cine vă aduce lemne?

— Comsomoliștii.

Ne-am dezbrăcat și ne-am așezat și

noi turcește. Soba de fier împrăștia destulă căldură, dar ne era frig în spate.

Tînărul nostru insoșitor s-a așezat pe un ziar și a observat, zîmbînd ironic: — Masă nu există.

Bătrînul s-a răfoit la el, atrăgîndu-i atenția că s-a lepădat de podoabele evencilor mant-ul și palma și acum seamănă cu o muiere.

Mant e arcanul de prins reni, iar palma un cuțit de dimensiuni respectabile.

Volodea a întins bătrînului un pahar. Bătrînul a băut și a zvîrlit cîteva picături în foc, în amintirea strămoșilor.

Insoșitorul mi-a făcut cu ochiul. — Nu ți-e rușine, i-a strigat bătrînul. Nu înțelegi nimic.

Deodată deasupra iurtei a răsunat strigătul renilor rămași inhămași.

— Nu ți-e rușine, i-a strigat din nou bătrînul. Renii sînt flămînzi, de ce nu-i hrănești? Pleacă!

— Mai tîrziu.

— Renii sînt flămînzi, a repetat bătrînul, adresîndu-ni-se nouă ca unor judecători.

— Știi basme? l-am întrebat eu.

— Nimngakan? Știu. Eu știu tot. Și lupii, și urșii, și alte viețuitoare au „nimngakan”-urile lor.

— Poate. Povestește-ne ceva.

— Veniți mîine. Am să-i alung pe toți și o să vă povestesc.

— A hotărît să vă întărite cu tainele lui, ne-a atras atenția insoșitorul nostru.

Bătrînul s-a supărat rău de tot și i-a cerut categoric să tacă.

— Am dori să înregistrăm cîteva basme, i-am spus, în timpul unei pauze. Tinerii ăștia nu știu nimic.

Bătrînul a răsuflet satisfăcut.

— Și lupul, și ursul, și alte viețuitoare își respectă bătrînii. Tineretul nu face doi bani. Veniți mîine și am să vă povestesc.

— I-am dat ceva de mîncare ciinelui ce ținea de urît bătrînului, spunîndu-mi că la întoarcere o să trecem neapărat pe acolo să ascultăm „nimngakan”-ele sale.

Alexandr Starostin

MISTIFICĂRI LITERARE

Portretele unor scriitori inexistenți

Falsul Gulliver

În august 1726,

tipograful londonez Benjamin

Mott a primit o

scrisoare de la un anume

Richard Simpson,

cu următoarea

propunere: au-

torul misivei se

angaja să pre-

dea tipografului,

spre publicare,

manuscrisul văr-

ului și vechiului

său prieten, că-

pitanul Samuel Gulliver. B. Mott a ac-

ceptat propunerea. Și, într-o seară în-

tinuțoasă, cineva a bătat la ușa lui.

Tipograful a deschis, dar nici țipenie

de om. În prag se afla însă o cutie

cu manuscrisul făgăduit.

Ca negustor ce era, Mott a înțeles

numai de cît ce foloase putea trage din

publicarea misteriosului manuscris. Și

într-adevăr, peste cîteva săptămîni lon-

donezii au avut în fața ochilor poveș-

tirile de călătorie, în toate cele patru

colțuri ale lumii, ale lui Samuel Gul-

liver, chirurg și, mai apoi, căpitan

de vas.

Jurnalul lui S. Gulliver n-a deșteptat

nici un fel de îndoieli. Aparent,

totul era în cea mai perfectă regulă:

cuvîntul către cititori al lui Richard

Simpson, apărut în fruntea primei e-

diții, hărțile atașate volumului, me-

nite să confirme existența unui ținut

cu numele Liliput (unde, lângă ar-

hipelagul polinezian) și, în fine, por-

trețul autorului — căpitanul Gulliver.

Îndrăznețul marin și călător era

prezentat la vîrsta de 58 de ani. O

față fină și hotărîtă, o gură energică,

o frunte nobilă, privirea deschisă. Așa,

și numai așa, putea fi acest cutezător

marinar, cunoscut prin sinceritatea

lui. Această ultimă calitate, afirma

Richard Simpson în cuvîntul către ci-

torii, era, de altfel, legendară în țin-

utul său de bastină. Cînd concetăț-

enii săi voiau să întărească o afirma-

ție, exclamau: „E purul adevăr, de

parcă ar fi fost rostit de mister Gul-

liver în persoană!”

Nimeni n-a bănuț atunci că autorul „Călătoriilor lui Gulliver” era Jonathan Swift. Scriitorul a dorit însă să-și ascundă numele din motive binecuvîntate. Se temea să nu fie prigonit de oficialitățile timpului,

Metamorfoza lui MĂRIMEE

În 1825, la Pa-

ris a apărut o

culegere de pie-

se cu titlul „Tea-

trul Clarei Ga-

zului”. Numele a-

utoarei nu era

cunoscut în lu-

mea teatrală a

Franței. Lucrul

nu era de mira-

ge, intrucît Clara

Gazul era, cum

spunea cuvîntul

introdactiv, de

origină spaniolă,

iar

cititorul francez

lua contact, pentru

prima oară, cu

opera ei.

În aceeași prefață,

traducătorul pie-

selor comunica o

seamă de date bio-

grafice despre auto-

are și amintea des-

pre o întîlnire cu

aceasta. Culegere

de piese era, de

asemenea, precedată

de un portret al

scriitoarei spaniole.

Foarte curînd, însă,

se răspîndi zvou-

lul că piesele donei

Clara erau o sub-

tilă și inteligentă

misticare literară.

Numele autoarei,

ca și acela al tra-

ducătorului, erau

pseudonime sub

care se ascundea

țînărul scriitor

Prosper MĂRIMEE.

Dar cum se explica

portretul? Cum

a apărut el în

prima ediție a „Te-

atrului Clarei Ga-

zului”?

Pentru a răspunde

la această întrebare,

trebuie să ne înto-

arcem la vremea

cînd MĂRIMEE

abia scria la pie-

sele pe care apoi

le-a tipărit sub

pseudonimul Clarei

Gazul.

Într-o dimineață

de aprilie a anu-

lui 1825, debutantul

Prosper MĂRIMEE

urca scările care

duceau spre atelierul

unei prietene de-a

lui, o pictoriță. În

dimineața aceea,

pictorița trebuia

să înceapă portre-

tul său. Dar cei care

s-ar fi aflat în atelierul

pictoriței ar fi fost

martori la o scenă

foarte ciudată. Prosper

MĂRIMEE a îmbrăcat

o rochie tipic spaniolă,

pe deasupra o mantie,

iar la gît a arborat

un medalion cu cruciuliță.

Așa l-a zugrăvit pictorița și

acest portret a apărut

în ediția operelor Clarei

Gazul.



Imaginarul Jim Dollar

Dacă cineva ar

fi îndrăznit a-

tunci să afirme

că romanele de

aventuri „Mass-

Mend” n-ar fi a-

le scriitorului

Jim Dollar, tre-

cut pe coperta

lor, ar fi fost pri-

vit cu neîncredere,

dacă nu cu dispreț.

Toată lumea

era convinsă că

Jim Dollar e un scri-

tor american sau

cel puțin străin;

în nici un caz nu

un scriitor sovietic.

Cu atît mai mult

cu cît cititorii pu-

teau afirma cu

mîna pe conștiință

că văzuseră cum

arăta Jim. Într-

adevăr, într-un

număr al revistei

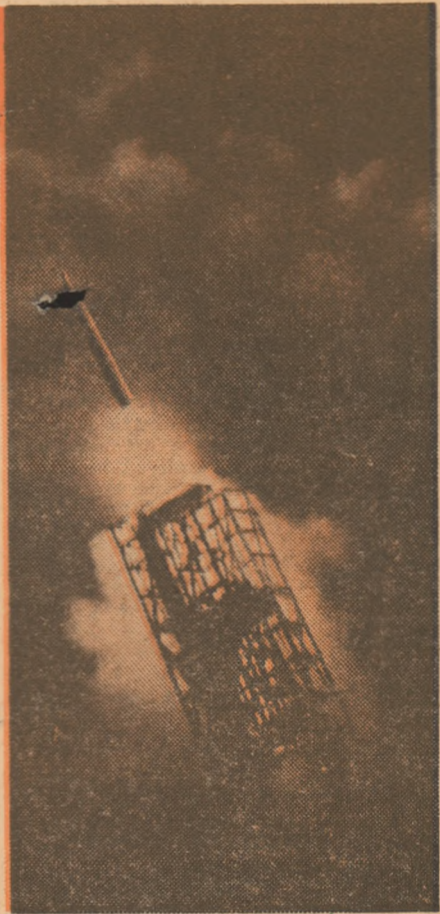
Actualitatea
 alitatea actualita
 rea actualitatea act
 actualitatea actualitate
 litatea actualitatea actual
 actualitatea actualitatea
 alitatea actualitatea actuali
 actualitatea actualitatea a
 alitatea actualitatea actualit



PROBLEME ȘI SOLUȚII

Grindina devine ploaie

La orizont au apărut nori de furtună. Curind s-au apropiat, au crescut și au încremenit ca o uriașă pată întunecată deasupra văii Alazansk din Gruzia. În aceeași clipă, pornește spre ei, în mare viteză, o radiosondă. Curind, conștiințiosul cercetaș raportează Pământului că în nori se formează puternici cu-



La atac împotriva grindinei

renți ascendenți prevestitori de grindină. Sute de tone de apă înghețată amenință să se năpustească asupra văii și să măture roadele unei munci îndelungate și perseverente. Se dă deci semnalul de alarmă.

Pe culmea muntelui unde se află posturile expediției împotriva grindinei începe forfota. În câteva clipe învelitorile care acoperă instalația de lansare a rachetelor sunt înlăturate. Proiectilele cu „nasul” ascuțit așteaptă disciplinate comanda, care nu întârzie mult.

Când o rachetă pornește spre țării, ea pare un uriaș ac cu o ață de foc. Atingând ținta, ea străpunge îngrămădirea de nori și se pierde în abisul ei.

De pe pământ nu se poate urmări lupta îndrăjită dintre solul oamenilor și elementele gata să se dezlănțuie. Substanțele chimice active pe care le împraștie racheta în inima norilor acționează ca un catalizator. Fărâmițându-se în miliarde de cristale minuscule, reactivul învâluie picăturile de apă și le transformă în boabe de grindină. „Prelucrată” în felul acesta, grin-

dina devine mai mărunță și se topește înainte de a atinge pământul. Încît asupra văii Alazansk nu se mai dezlănțuie o stihie distrugătoare, ci o ploaie binefăcătoare.

Detășamentul luptătorilor cu grindina din această regiune este alcătuit din câteva zeci de oameni înarmați cu instalații speciale de lansat rachete, cu radiolocatoare și tot felul de alte aparate ce apără împotriva grindinei 400.000 de hectare de livezi, vii și grădini de legume și zarzavat. Valea Alazansk este foarte des bintuită de grindină care, vara, cade aproape în fiecare săptămână. În clipa de față ea nu poate fi încă învinsă cu desăvîrșire, dar sînt evitate pierderi foarte mari. În viitorul apropiat, același detașament va lua sub protecția sa încă 200.000 de hectare de semănături.

Bătălia împotriva grindinei continuă.

PROCEDEE NOI

Frigul se aliază cu electricitatea

Dirijarea curentului electric spre marile aglomerări urbane va putea fi facilitată, în viitorul apropiat, datorită gazelor lichefiate. Se știe că, în prezent, transportul energiei electrice se face prin cabluri aeriene de mare voltaj. Acest mod de transport, socotesc însă specialiștii, are un mare inconvenient: din motive de securitate sub suprafețele ocupate de cabluri nu se pot construi clădiri.

Pusă în fața acestei probleme, tehnica a hotărît să o rezolve prin diferite soluții. Printre ele și aceea a îngropării cablurilor, procedeu destul de răspîndit pînă acum. Dificultățile ridicate de răcirea lor nu permit însă decât transferul unor voltaje destul de slabe. Pentru înlăturarea acestui impediment s-a încercat afundarea lor într-o soluție uleioasă, dar capacitățile de dirijare n-au putut fi sporite prea mult. În consecință, specialiștii s-au gândit să răcească cablul portant cu gaze lichefiate cum sînt azotul, hidrogenul sau heliul, la temperaturi învecinate cu zero absolut, deoarece la astfel de temperaturi rezistența electrică a principalelor metale conductoare devine extrem de slabă.

Astfel, un conductor de aramă pură introdus în hidrogen lichid își divizează rezistența electrică de cel puțin cincizeci de ori. În felul acesta, un cablu subteran amplasat în interiorul unui tub criogenic de aproximativ 50 cm ar putea transporta 3000 Mw, cu alte cuvinte ar putea furniza circa o treime din energia necesară unei mari așezări urbane.

MARINA COMERCIALĂ

1970: 13 milioane de tone

Flota comercială a U.R.S.S. este una din cele mai moderne din lume. Mai bine de 80 la sută din bastimentele aflate în dotăția ei au fost construite în ultimii zece ani, două treimi dintre ele pot naviga cu o viteză de peste 14 noduri. Majoritatea navelor a fost construită pe șantierul sovietic. Printre altele, în ultimii ani a fost lansată la apă o serie de vase tanc și alte tipuri de nave destinate să transporte încărcături uscate.

Conform unei declarații făcute de Viktor Bakaev, ministrul Flotei maritime, Uniunea Sovietică posedă 15 linii de mesagerii cu baza în 65 porturi, printre care unele recent construite ca Nahodka, Vanino, Petropavlovsk-Kamceatski, Nagaev, Illicevsk, Soci etc. Operațiunile de transbordare sînt mecanizate în proporție de 80 la sută. În 1970, a subliniat V. Bakaev, tonajul flotei comerciale sovietice va depăși 13 milioane de tone, ceea ce va duce la o dezvoltare considerabilă a operațiunilor pe plan internațional. În acest scop au fost încheiate acorduri cu numeroase țări, printre care Anglia și Franța, tratative fiind în curs și cu Italia și Olanda.

Una din formele de cooperare ale flotei comerciale sovietice cu serviciile de navigație de peste hotare este organizarea unor linii comune destinate transportării mărfurilor. Pînă acum au fost înființate unsprezece ase-



Aeropulsorul construit de ing. Feoktist Maghin îi ajută pe schiori să lungece pe pîrtii și drumuri de sanie cu o viteză de 30 km pe oră. Aparatul e alcătuit dintr-un motor de fierăstrău de 4 c.p. ce acționează o mică elice care, la rîndul ei, dezvoltă o forță de tracțiune de pînă la 16 kg. Aeropulsorul cîntărește 11 kg și se fixează în spatele schiorului cu curele, ca un rucsac

Foto: P. Alfimov (A.P.N.)

menea linii, deservite de zeci de nave sub pavilion sovietic și străin. Mesageriile maritime din U.R.S.S. mențin contacte cu aproximativ 500 de firme din 87 de țări, în 28 dintre ele avînd reprezentanțe. În afară de aceasta, în Cuba funcționează o agenție a Mării Negre, în Iran una a Mării Caspice, în Asia Centrală și Afganistan mesagerii fluviale, iar pentru Dunăre nouă agenții.

LA ORDINEA ZILEI

Proteine și vitamine din nămol activ

Un grup de chimiști, biologi și medici sovietici a aflat recent o soluție principală nouă pentru problema utilizării apelor reziduale din industria chimică. Ei au propus folosirea nămolului activ de la stațiile de purificare biologică ca sursă de proteine nutritive și vitamine.

Experiențele, care au durat timp de mai mulți ani, le-au prilejuit constatarea că purificarea apelor reziduale din industria chimică este însoțită de un proces de creștere sporită a microorganismelor: dintr-o tonă de impurități s-au obținut 400 kilograme de masă microbică uscată. Din aceasta 38 pînă la 40 la sută sînt proteine care conțin 15 aminoacizi și vitamine din grupul B, între care și B₁₂ de mare însemnătate pentru animale și păsări. În felul acesta, secțiile de purificare ale uzinelor chimice ar putea fi transformate în secții care să îmbine purificarea apelor reziduale cu producția de nămol activ, puternică sursă de proteine și vitamine.

Economiștii au calculat că, în condițiile dezvoltării industriei chimice, resursele de nămol activ ar trebui să fie în 1975 de 150—175 mii de tone. În întreprinderile cu o producție anuală de drojdie furajeră de 50000 tone cantitatea de nămol activ ar putea ajunge în aceeași perioadă la 9000 tone.

La Institutul agrar din Leningrad s-a experimentat folosirea nămolului activ ca adăus nutritiv în rația păsărilor și animalelor din sovhozurile regiunii. Cercetările făcute au arătat că un singur procent de nămol activ adăugat în rațiile nutritive este suficient pentru a asigura cantitatea necesară de vitamină B₁₂.

Ele au confirmat ipotezele că prin hrănirea animalelor cu nutreț astfel îmbogățit ritmul de creștere și productivitatea lor sporesc, în timp ce consumul de nutreț pe unitatea de producție scade. Prin adăugarea unui procent de nămol activ în rația păsărilor, greutatea lor vie crește cu 4 la sută.

În momentul de față, propunerile cercetătorilor au început să prindă trup în industria chimică. Instalația pilot creată în acest scop va permite găsirea unei scheme raționale și utilajul cel mai potrivit pentru producția de proteine și vitamine din nămol activ.

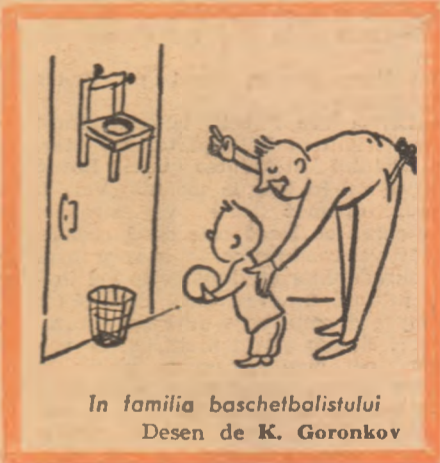
CE SE DISCUTĂ

De ce crește omul modern?

La prima vedere pare o întrebare la care se poate răspunde foarte ușor. Dar lucrurile nu stau chiar așa. Un răspuns cu șanse de surprindere a adevărului cere îmbinarea eforturilor mai multor discipline științifice.

La a 9-a conferință asupra morfologiei, fiziologiei și biochimiei vîrstelor, deschisă la 14 aprilie la Moscova, specialiștii sovietici și străini dezbateau pe multiple planuri problemele de bază ale creșterii și dezvoltării organismului uman. De abordarea și soluționarea lor în bune condiții atîrnă rezolvarea multor altor probleme: de ordin pedagogic, medical, sociologic și chiar economic.

În toate țările se observă astăzi o creștere accelerată a copiilor. Fenomenul reține de mai mulți ani atenția savanților, care i-au dat chiar numele de



In familia baschetbalistului
 Desen de K. Goronkov

„accelerație”. El a constatat că procesul a devenit foarte evident mai cu seamă în ultimele decenii. Dar iată câteva cifre care atestă acest adevăr: copiii de un an au acum circa 5 centimetri și un kilogram și jumătate mai mult decît acum jumătate de secol. Înălțimea copiilor de vîrstă preșcolară a crescut cu 10—12 centimetri în ultima sută de ani. Adolescenții de 15 ani sînt cu un cap mai înalți decît părinții lor (media: 1,67 înălțime). Creșterea și dezvoltarea copiilor se accelerează, în medie, cu patru luni la fiecare zece ani.

Și o altă constatare, curioasă: în secolul trecut creșterea omului se oprea la 26 de ani; astăzi, creșterea băieților încetează la 18—19 ani, a fetelor la 16—17 ani. Și totuși, oamenii sînt astăzi mai înalți decît acum un veac.

Care sînt însă cauzele fenomenului? Ce schimbări survin în organismul uman? Aceste întrebări, împreună cu multe altele, alcătuiesc acum obiectul discuțiilor din cadrul conferinței care se desfășoară la Institutul de fiziologie a vîrstelor de pe lângă Academia de științe pedagogice a U.R.S.S.

DIAVOLUL CU TORTĂ

Un episod din cursa spre mirodenii și glorie

... Se scriau ultimele decenii ale veacului XVI. În Țările de Jos erau vremuri tulburi, mirosea a sânge și mirodenii. Treptat-treptat, neguțătorii din Amsterdam, Rotterdam și alte orașe comerciale din Republica Provinciilor Unite *) adunaseră în mâinile lor o mare putere și uriașe bogății. Imprejura-rea că Țările de Jos erau în război cu Spania îi lăsa nepăsători; ei își trimiteau corăbiile în porturile dușmanului, de unde aduceau prețioase mărfuri coloniale. Dar acum voiau ceva mai mult: să trimită singuri corăbii spre insulele bogate în scorțișoară și piper, cuișoare și nucșoară, ghimber și santal... Trei drumuri duceau spre Indiile de Est.

Cel dintâi trecea peste mările încătușate de ghețuri ale Oceanului Inghețat de Nord. În căutarea acestei căi porniseră câteva expediții. Celebrul Willem Barents își aflase sfârșitul în apele mării care a căpătat apoi numele lui. Trecerea fusese descoperită, dar nimeni n-o putea străbate.

Cea de a doua cale înconjura Africa pe la Capul Bunei Speranțe. Era însă blocată de flota portugheză. Se puteau strecura pe acolo unele expediții, dar negustorii olandezi doreau să stăpânească în întregime pământurile din Mările Sudului...

Mai rămânea al treilea drum, prin strâmtoarea Magellan.

Van Noort acceptă

Un vânt aprig izbea în obloanele bine închise ale casei bogatului negustor olandez Pieter van Beveren. În căminul uriaș trosneau butuci groși de pin și în încăperea mare, așternută cu covoare persane, domnea o atmosferă plăcută, sărbătorească. În jurul mesei lungi, masive, alături de stăpînul casei se aflau câțiva inși cu nume bine cunoscute în lumea comercială din Europa.

Lîngă masă stătea în picioare un bărbat de statură mijlocie, cu obrazul ars de soare și de vînt. Era Oliver van Noort.

Van Noort asculta tăcut pe Pieter van Beveren.

— Oliver van Noort, ne-am gîndit să te trimitem în depărtatele Mări ale Sudului în fruntea unei flote care va ieși în larg la toamnă. Vei fi primul olandez care va străbate strîmtoarea ce leagă cele două oceane, apoi îți vei conduce corăbiile spre insulele mirodeniilor și, după ce te vei înapoia în țară, ne vei vorbi despre ele și despre drumul care duce spre mirodenii... Ne-am gîndit mult, Oliver van Noort, pe cine am putea pune în fruntea acestei expediții și alegerea a căzut asupra ta: iscusința cu care mînuiești pinzele și muscheta, curajul și voința ta ne-au îndemnat la acest pas... Primești, Oliver van Noort, propunerea noastră?

Amiralul încuviință cu capul... Și, la mijlocul lui septembrie 1598, escadra era gata de drum. Fuseseră pregătite patru corăbii: vasul amiral „Maurits”, corabia vice-amiralului Klaas „Hendrik Frederik”, și două nave auxiliare: „Armonie” și „Speranță”. Echipajele numărau în total 248 de inși...

Ascultînd, fără să audă, vuietul valurilor și ordinele ofițerilor de pe punte, van Noort cerceta hărțile întinse în fața lui, hărțile cu ajutorul cărora trebuia să-și croiască drum spre mirodenii și glorie, spre onoruri fără precedent și bogății fabuloase. Dar hărțile nu-l bucurau prea mult pe amiral.

La începutul celei de a doua luni pe mare van Noort începu să fie muncit de indoieli. În realitate, lucrurile stăteau cu totul altfel decît le văzuse el atunci cînd ridicase ancora în uralele

entuziaste ale mulțimii de pe chei și în bubuitul salvelor de tun.

Flotila se mai afla încă în ceoasa Mare a Mîneciî cînd, de pe corabia vice-amiralului Klaas, fugiseră cu o barcă șase inși, dintre care câțiva erau marinari încercați... Marinarii superstițioși începură să șoptească: „Cînd simt aproape dezastrul, șobolanii părăsesc corabia”. Van Noort ordonă oamenilor săi de încredere să dubleze supravegherea, dar a doua zi mai dispăru un marinar, tot de pe corabia lui Klaas. Chemat imediat pe vasul-amiral, vice-amiralul ascultă încruntat reproșurile lui van Noort care-și ieșise din fire... Din clipa aceea nu mai dezertă nimeni dar neplăcerile continuau să se țină lanț: ba se rupse lanțul unei ancure și vasul era cît pe ce să se izbească de niște stînci



Desen de P. Pavlinov

subacvatice, ba un marinar căzu de pe un catarg și nu putu fi salvat, ba în corpul „Armoniei” se căscă o gaură care multă vreme nu putu fi astupată, ba apa potabilă capătă un gust și un miros insuportabil și escadra nu avea de unde să-și completeze rezervele... „Diavolul ne dă de știre” — spuneau superstițioșii.

Poate că, într-adevăr, ar fi trebuit să se înapoieze în țară. Dar van Noort hotărî în sinea lui: „Nu. Nu ne vom întoarce”.

Rămași fără călăuză

Peste câteva zile flotila se apropie de insula africană Principe, unde fu primită prietenos de portughezi, care-i poftiră pe olandezi să le facă o vizită. Dar imediat ce un grup de olandezi înaintă spre interiorul insulei, soldații portughezi pitiți în ascunzătorii începură să tragă în ei și în câteva minute îi uciseră pe toți. Turbat de mînie, amiralul mai trimise un detașament, alcătuit din cei mai buni ostași ai lui. Forțele fiind însă inegale, alți douăzeci de olandezi căzură răpuși sub fierbințele soare african. Încît, după ce trase cu tunurile într-un sătuleț african, van Noort se depărtă de Principe.

Expediția suferise pierderi ireparabile: rămăsese fără cei mai buni marinari... Acum numai o șansă colosală mai putea conduce corăbiile prin oceanul fără margini spre a găsi îngusta trecere dintre stînci și a naviga, pe niște ape necunoscute și perfide, pînă în Mările Sudului. Da, numai norocul,

căci iscusita călăuză a amiralului, pilotul Mellisch, care îl însoțise și pe celebrul Cavendish, căzuse și el pe țărml nisipos al insulei Principe...

Urmară luni chinuitoare de călătorie pe întinderile pustii ale oceanului, deși flotila trebuia să se grăbească spre a ajunge încă în cursul verii în strîmtoare. În sfîrșit, corăbiile se apropiară de țărmlul Braziliei, dar înaintau orbește, izbindu-se de recifele de corali ale golfulurilor; din cînd în cînd marinarii coborau pe țărml în speranța deșartă că s-ar fi putut aproviziona cu alimente, mureau în ambuscade, sufereau de scorbut și așteptau îngroziți sosirea iernii.

Nimeni nu cunoștea apele din zona aceea, curenții, porturile în care se putea arunca ancora, nimeni nu știa unde se putea naviga liniștit, fără tea-

reportaj,
reportaj reportaj,
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re,
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj reportaj



un vînt năprasnic; zi și noapte cădea lapoviță. Gurile riurilor erau acoperite cu o gheață care părea că nu se va topi niciodată. Foamea și scorbutul continuau să-i chinuie pe marinari, care nu izbuteau întotdeauna să găsească apă potabilă, căci uraganele nu le îngăduiau să se apropie de țărml. Într-o bună zi olandezii descoperiră un copac cu coajă și frunze eficiente împotriva scorbutului. Dar cînd minară proviziile pe care și le luaseră, chinurile deveniră și mai mari. Coborînd pe țărml, ei făcură o fiertură din coaja unui alt copac, dar celor care băură din ea li „se întunecă mintea”. E adevărat că peste câteva zile „nebulina le trecu”, dar de atunci nimeni nu mai cuteză să se atingă de vre-o plantă de pe „țărmlul diavolului”.

O dată cu noul an începu și secolul XVII. Escadra continua să străbată neșfîrșita strîmtoare. Speranța în izbîndă îi părăsise de mult pe comandantul flotei, care se aștepta la izbucnirea unei noi răzmerițe. Mulți din oamenii lui credincioși căzuseră în ciocnirile cu portughezii sau muriseră din cauza foamei și a scorbutului, iar ceilalți, după părerea bănuitorului amiral, începuseră să șușotească prea mult. Van Noort îl bănuia de mult pe Klaas, năvălindu-și toate greșelile și scăpările lui, iar acum se hotărî să acționeze.

E greu de spus dacă Klaas punea, într-adevăr, ceva la cale împotriva amiralului său ori, pur și simplu, van Noort hotărî să-și înlăture rivalul; oricum, curînd, omul numărul al expediției se convinse pe propria piele că drumul spre mirodenii și glorie putea fi și ultimul drum... Căci fu prins și dus la bordul corăbiei „Maurits”, unde se institui un tribunal militar. Judecătorii, aleși dintre ofițerii amiralului, dădură citire actului de acuzare. Klaas era învinuit că încălcase jurămîntul depus înainte de a se îmbarca și incitase la răzvrătire.

Inculpatul își ascultă tăcut judecătorii. I se îngădui să-și spună ultimul cuvînt. Ce va fi spus Klaas? Se va fi căit sau va fi acuzat la rîndul lui? Va fi cerut îndurare sau va fi blestemat? Nu se știe. Se cunoaște doar sentința: vice-amiralul trebuia să fie debarcat pe țărml, cu o provizie — evident mică — de apă și hrană.

O luptă pe viață și pe moarte

Acum, amiralul nu mai avea decît două vase și mai puțin de o sută de oameni. Înaintînd încet spre nord, flotila atacă pe drum vase comerciale spaniole, făcî ravagii vreo jumătate de an în preajma țărmlurilor chilian și peruvian, după care, temîndu-se de răzbunarea spaniolilor, schimbă direcția și se îndreptă spre insulele Mariana.

Pe la jumătatea lui decembrie 1600, vasul amiral zări la orizont două puternice nave de război spaniole. După multe luni de piraterie nepedepsită, olandezii trebuiau acum să dea socoteală, iar pentru prima oară în cursul călătoriei van Noort avea și el ocazia să-și arate talentul de comandant. La început lucrurile se desfășurară lent. Vîntul se potolise, marea era calmă și cei doi comandanți încercau să manevreze cu multă artă ca să ocupe o poziție de luptă cît mai favorabilă. La un moment dat adversarii făcură un schimb de focuri, care nu le pricinui totuși mari pierderi. Comandantul spaniol, care avea peste două sute de oameni, se pregătea evident de abordaj. Dar se înnoptă repede, apoi soarele răsări din nou și corăbiile tot se mai aflau la o distanță apreciabilă

Z. Kanevski

(Continuare în pag. 11-a)

*) Prima republică burgheză din vestul Europei, formată ca urmare a revoluției burgheze din Țările de Jos, în secolul XVI.

PORTRET

Un pescăruș
talentat și norocos

Dacă Nina Zarecinaia, nefericitul „Pescăruș” cehovian, obține totul în viață foarte greu, nu același lucru se poate spune despre Svetlana Korkoșko,



Svetlana a acceptat ușor să se mute de la Kiev la Moscova. Iar după ce a semnat contractul, s-a dus direct la ofiterul stării civile ca să spună „da” alături de Iuri Borețki care, ca orice regizor atent și iubitor, visează să-și dirijeze soția într-un film propriu.

La nou-i teatru, după un studiu asiduă al limbii ruse pe care o vorbea prost, Svetlana Korkoșko a debutat într-un rol cehovian: Irina din „Trei surori”, alături de o altă „transfugă”, Tatiana Doronina (Mașa), venită de la Leningrad, de la teatrul lui Tovstono-gov. Apoi a urmat întâlnirea cu Nina Zarecinaia și Svetlana Korkoșko s-a vădit un „pescăruș” foarte talentat.

dat din închisoare, Sinițin reușește după tot felul de aventuri să se insinueze printre spioni și să ia contact chiar cu mina dreaptă a „Nadejdei”, un anume Dembrovici (Oleg Jakov).

Dibaci, tenace și plin de rivnă, lui Sinițin nu-i trebuie prea mult timp ca să devină un „om de încredere” al rezidentului. Ca să-i spulbere și ultimele rețințe, îl informează asupra amplasamentului anumitor „instalații militare”, îi comunică și alte „date confidențiale” și obține până la urmă o misiune de răspundere. Dar ajuns, printr-un joc al împrejurărilor, dincolo de frontieră, Becață este supus la verificări interminabile. Internat într-o închisoare specială, interogată ore în șir prin intermediul unui „detector de minciuni”, el cunoaște tortura foamei, a setei. Trece însă cu bine prin toate încercările și, câștigând încrederea conducătorilor centrului de spionaj, este trimis înapoi în Uniunea Sovietică, în calitate de adjunct al rezidentului. În felul acesta reușește să-și ducă la buna sfârșit adevărata misiune.

Autorii scenariului, Vladimir Vostokov și Oleg Șmeliov, regizorul Veniamin Dorman și interpreții au urmărit să creeze personaje credibile aflate în situații neobișnuite.

Salutul lui
Clifford Robertson

Săptămîna trecută în cetatea filmului american o nouă promoție de laureați ai premiului Oscar, cea mai prestigioasă distincție cinematografică de peste ocean, a zîmbit sub soarele reflectoarelor. Între ei am întîlnit numele lui Clifford Robertson. Și amintirea convorbirilor cu acest american, bine clădit, cu trăsături puternic conturate, cu un zîmbet care imbie și exprimă sinceritatea, cu emoții adolescente, m-a îndemnat să transcriu pentru cititorul român câteva crîmpe de gînd.

Robertson s-a încadrat în coloanele celei de a 7-a arte după ce a trecut examenul atît de exigentului Actor's Studio.

— Mie școala de la New York (e vorba de Actor's Studio) mi se pare capabilă să creeze sau dimpotrivă să distrugă pe cel ce s-a decis să apuce drumul scenei sau al platoului de filmare. Sistemul complex pe care l-au aplicat Elia Kazan și Lee Strasberg — fondatorii școlii — poate fi desigur discutat de către specialiști; dar este cert că el supune pe actorul cărui l-a venit ideea să frecventeze acest studio unor probe dintre cele mai grele. De fapt tocmai aceste probe — de însușire a textului, de redare a născuturii lui, de compunere a oricărui rol pe anumite criterii estetice și culturale determinate etc., etc. — au darul și menirea să-ți dea această osatură a artistului complet. De fapt Actor's Studio nu este o facultate, ci o școală a perfecționării sau mai degrabă a autoperfecționării cu ajutorul citorva criterii pe care le capeți acolo. Iată de ce cred că dacă nu-ți poți însuși sau nu te poți adapta exigențelor Studioului, riști să pleci de acolo oarecum dezarticulat și cu o teribilă dezorientare în stilul de joc. Poate că tocmai de aceea regulile de frecvență ale Studioului nu sînt rigide, pentru a lăsa libere opțiunile celor care intră pe ușa lui.

După acest scurt monolog l-am întrebât pe Robertson care i se pare a fi principala trăsătură a actorului modern.

— Să poată face orice și de toate pe scenă sau pentru film. Cred că a dispărut pentru totdeauna epoca cînd actorii se împărțeau în categorii bine delimitate. Astăzi trebuie să știi să poți juca orice. Am simțit asta înainte de a o învăța, fiind primul interpret din lume al lui „Orfeu în infern” din piesa lui Tennessee Williams.

— Există vreun antagonism între activitatea pe scenă și cea de pe platou?

— Există diferențe, mari diferențe. Există, de asemenea, particularități. Sînt binecunoscute. Antagonisme. Însă, nu. Mai ales pentru un actor — modern, complet cum v-am spus — nu există nimic care să-l facă să respecte vreo frontieră invizibilă între scenă și ecran. Eu cel puțin încerc aceleași satisfacții și chinuri atît în teatru, cît și în cinema sau la T.V.

În cariera lui Robertson, pînă la filmul care i-a adus Oscarul, se înșiruie mai mult de o duzină de producții. Între acestea „P.T.-109” și „The Best Man” au fost mici subiecte de evocare.

— Scenariul primului film („P.T.-109”) avea o schemă foarte simplă, rolul nu avea o bogată încărcătură de idei și sentimente, dar pentru mine filonul bravurii umane era atît de pregnant, încît m-am străduit să dau o imagine fidelă personajului. Acesta era tînărul locotenent John F. Kennedy. Imagina-

*) Cinefilii români au avut prilejul să-l vadă pe Robertson în „Duminică la New York”, prezentat acum cîțiva ani pe ecranele noastre.

ți-vă în plin Pacific, la 2 august 1943, un vas de patrulare american despicat literalmente în două de către distrugătorul nipon „Amagari”. Dovedind stăpînire de sine și o capacitate de inițiativă fulgerătoare, tînărul locotenent a strîns laolaltă cei nouă marinari care au supraviețuit catastrofei, a reușit să-i îmbărbăteze și, ajutîndu-se unii pe alții, au izbutit după cîteva ore de groază să înnoate pînă la una din insulele apropiate de litoral.

Acele zile și acele nopți de coșmar — mi-a spus fostul locotenent după premiera filmului, cînd m-a invitat la Casa Albă — nu-mi vor pieri niciodată din memorie. Războiul este cea



mai desăvîrșită calamitate. Iată de ce consider că în timpurile noastre omenirea ori va reuși în cele din urmă să pună capăt războiului, ori războiul va anihila omenirea.

Al doilea film despre care am vorbit, „The Best Man”, e o adevărată schiță anatomice a fenomenului electoral din cadrul celor două partide americane tradiționale.

— Acest film mi-a oferit o partitură dramatică extrem de interesantă. Totul este puternic în acest film: piesa lui Gore Vidal, ale cărei caractere sînt construite excelent sub raport dramatic, politic și estetic, tehnica extrem de dinamică a regizorului Franklin Schaffner, colaborarea minunată cu acest senior al filmului american care este Henry Fonda.

...Acum, după Oscarul binemeritat, mi-am reamintit de Cliff Robertson și de salutul său prietenesc și entuziast adresat iubitorilor de film din România pe care speră să-i întîlnească într-o zi.

Cr. Popișteanu

TEATRU

Viața și moartea
lui Bazarov

Apariția romanului „Părinți și copii” al lui Turghenev a tulburat cîndva întreaga Rusie. De partea cui e autorul — se întrebau cititorii il simpatizează pe nihilistul Bazarov sau regretă dispariția lentă a „cuibului de nobili”?

Dar pe ce poziții se situează acum spectacolul realizat la Teatrul Mic din Moscova de regizorul Evgheni Simonov? Farmecul lui rezidă în faptul că Turghenev nu e silit să se pronunțe categoric: e și cu Bazarov și împotriva lui Bazarov. Teatrul Mic prezintă un crîmpe de viață, de încordată viață intelectuală a unor oameni care hotărău cîndva cum trebuia să fie Rusia viitorului. Pe scenă totul trăiește sub semnul intensității ideilor. În sufrageria vechii case a lui Pavel Kirsanov se înfruntă două generații și se întîlnesc prin voia destinului două Rusii: Rusia faptei și Rusia visurilor liberale.

Bazarov, așa cum e jucat de actorul V. Korșunov, e calm, sigur, convins de dreptatea lui și de claritatea țelului pe care-l urmărește. Pe cînd cei vîrstnici sînt torturați de incertitudini și de întrebări. Opoziția dintre nervosul Kirsanov și calmul Bazarov, tranșată în favoarea acestuia din urmă, e menită să sugereze în spectacol tabloul unei realități rusești în care se vor afirma oameni activi de tipul lui Bazarov. Dar schițînd perspectiva, regizorul și actorii nu simplifică lupta, nu-l fac pe unul inteligent și pe celălalt prost. Deoarece cîte ceva din el, din propriile-i îndoieli și întrebări, Turghenev a pus și în Pavel Kirsanov. Nici acestuia nu-i sînt indiferente căile viitoare ale Rusiei. Numai că bunele sentimente nu ajută prin ele singure. De aceea energicul Bazarov știe că are dreptate chiar atunci cînd moare și cînd se întrebă dacă va fi înțeles de oamenii ce vor veni.

CINEMA

Greșeala
rezidentului

Trama filmului cu acest titlu, produs de studioul „Maxim Gorki” din Moscova, este inspirată de întîmplări reale din activitatea contraspionajului sovietic din ultimii ani. Iată, în cîteva cuvinte, ce se întîmplă.

În 1961 se află că un experimentat a-



Gheorghe Jjenov în rolul rezidentului

gent străin, cunoscut sub numele conspirativ de „Nadejda” (Gheorghe Jjenov), a intrat ilegal în U.R.S.S. cu intenția de a organiza o rețea de spionaj. Agentul este reperat, dar autoritățile hotărăsc să nu-l aresteze, pentru a-l lăsa să se desfășoare. În acest scop este pus la punct un plan complex și riscant, care urmează să fie îndeplinit de locotenentul Pavel Sinițin (interpretat de Mihail Nojkin, cîntăreț de estradă, care își face astfel debutul în film).

Sub falsă identitate a unui recidivist de drept comun, poreclit „Becață”, eva-

actrița care interpretează rolul ei în noul spectacol al Teatrului de Artă din Moscova (MHAT).

Svetlana a mers pe un drum foarte neted. Fiică a unui muncitor ucrainean din orașelul Terni de lângă Krivoi Rog, n-a văzut pînă la absolvirea școlii nici un spectacol de teatru — în afară de cele televizate. Dar, bineînțeles, visa să se facă actriță, ca mai toate fetele. Cum s-a văzut cu diploma de bachelat în mină, s-a prezentat la Harkov la Institutul de teatru. Și a căzut: oricît era de mare, numai pasiunea nu era suficientă. Acest prim unic insucces n-a indispus-o însă prea rău. Fire serioasă, crescută în spiritul respectului față de muncă, a înțeles că nu poate lua ușor un lucru atît de important, hotărîtor pentru toată viața: cariera. Și s-a pus pe învățatură. În anul următor a intrat la institut, iar cînd l-a absolvit a fost gata și primul ei film, „Sfîrșitul escadrei”, după piesa lui Korneiciuk, în care interpreta principalul rol feminin. Angajată la cel mai mare teatru de dramă ucrainean, „Ivan Franko” din Kiev, a devenit curînd, pe scena lui, Antigona. La numai 21 de ani!

În 1966, în viața ei a început un nou capitol. Teatrul „Ivan Franko” a făcut un turneu la Moscova avînd în reperoriu, printre altele, și spectacolul „Antigona”. Dublu „coup de foudre” provocat de interpreta titulară: asupra conducătorilor MHAT-ului și asupra tînărului regizor Iuri Borețki. Tratativile cu MHAT au fost scurte:

arta
ca arta arta a.
arta arta arta a.
arta arta arta arta
ta arta arta arta arta ar
arta arta arta arta arta
ta arta arta arta arta art
arta arta arta arta arta



O NOUĂ ANCHETĂ DESPRE

Apocaliptica explozie din 1908

După 60 de ani de la catastrofa din Podkamenanaja-Tunguska, specialiștii sovietici continuă să depună eforturi spre a lămuri, dacă nu în întregime, măcar parțial, originea — încă neexplicată — a fantasticei explozii a unui corp ceresc survenită la 30 iunie 1908 deasupra taigalei siberiene, la 65 de kilometri nord de Vanavara. Cum am mai arătat în revista noastră, forța exploziei a fost uluitoare; ea a devasat 2 200 kilometri pătrați de pădure. Dar, ceea ce-l mai ciudat, în cursul întregii luni care a urmat cerul a fost permanent lumina deasupra locului exploziei ca de o aură boreală.

Se știe că în fiecare an cad pe pământ circa mii de tone de materie meteoritică — mai cu seamă sub formă de pulberi cosmice și de mici sfărâmaturi. Uneori se întâmplă, totuși, ca în atmosfera pămîntească să răzbată și meteoriți cu mase mai mari. Frică de păturile mai dense ale atmosferei, ei se dezagregă, se fracționează și se prefac într-o „ploaie de fier”. Cu bolidul siberian s-a întâmplat însă altfel și tocmai de aceea sînt intrigăți specialiștii care au făcut apel la ipotezele cele mai cuceritoare spre a explica explozia și absența totală de materie meteoritică și de crater.

Unii au socotit astfel că ea ar fi fost pricinuită de un bolid cu o masă de un miliard de tone, care a căzut cu o viteză de 0,7 kilometri pe secundă; alții au afirmat că ar fi fost vorba de un meteorit obișnuit sau de coada unei comete care a intrat în straturile dense ale atmosferei cu viteză de 50—80 kilometri pe secundă.

În ultimul număr al revistei „Meteoritika” al Academiei de Științe a U.R.S.S., I. T. Zotkin, membru al Comitetului pentru studii meteoritice și M. A. Tikulin, colaborator al Institutului de fizică a Pământului au relatat despre o serie de lucrări menite să determine experimental geometria undei de șoc produse de bolidul tungus.

Simulînd un model redus al catastrofei prin explozia unor detonatori de mică putere, cu diverse unghiuri de incidență, asupra unei machete a taigalei, ei au comparat rezultatele dobîndite cu cele constatate pe teren. Efectuînd mai multe „explozii”, ei au contatat că alcătuirea undelor de șoc conice și sferice, la o înclinație de 27 de grade deasupra „taigalei”, a conferit așchiilor de lemn care simulau arborii o dispoziție similară cu cea observată la fața locului.

Experiența amintită nu explică însă decât un singur aspect al enigmei. Explozia a fost însoțită de numeroase fenomene înregistrate de observatoarele din emisfera nordică: variația cîmpului magnetic terestru, consemnată de Observatorul din Irkutsk, iluminarea cerului nocturn certificată în Europa Occidentală, scăderea radiațiilor solare așa cum se întâmplă cînd particule de cenușă sînt zvrîlîte în atmosferă de erupțiile vulcanice. În 1908 nu s-a produs însă nici o erupție vulcanică importantă. În California, fenomenul a durat două săptămîni după explozie. Presupunînd că această diminuare a radiațiilor solare s-a produs în toată emisfera nordică, masa totală a materiilor dispersate ar putea fi evaluată la un milion de tone. Creșterea accentuată a arborilor, observată la locul catastrofei, s-ar putea datora radioactivității bolidului tungus, care ar fi putut conține elemente radioactive. Dacă a fost într-adevăr vorba de o cometă, înainte de a se ciocni cu Pământul ea a putut trece, eventual, în apropierea soarelui și suferi un bombardament intens cu raze cosmice care i-au conferit o mare radioactivitate. Norii, iluminarea nocturnă a cerului s-ar putea datora reflectării luminii solare de către materialele rarefiate care

constituiau coada cometei al cărui nucleu a izbit Pământul sau cristale de apă zvrîlîte la 600 de kilometri înălțime în clipa exploziei. Singurele rămășițe materiale ale bolidului ar fi grăunțele de silicat sau magnetit (uneori „gemene”) găsite la locul exploziei și care, după unele păreri, s-au putut forma în urma bruștei condensării consecutive răcirii gazelor aduse la temperaturi înalte.

Alți autori contestă însă originea mecanică a exploziei și vor să vadă în ea mai degrabă o deflagrație chimică, nucleară sau chiar termonucleară. Astronomul Urey crede că a fost vorba



Ipoteza „balistică” despre catastrofa tungusă

de un meteorit avînd în el radicali liberi, foarte energici care, în urma încălzirii prilejuite de intrarea în atmosferă, s-ar fi recombinat ducînd la o puternică explozie exotermică. Ipoteza radicalilor liberi ar permite explicarea unei observații făcute atunci de Observatorul din Tatranska (Cehoslovacia) care, la 30 iunie 1908, a semnalat un puternic bolid ce ar fi dispărut, după ce și-a schimbat brusc direcția, spre Polonia, în disprețul tuturor legilor mecanicii cerești.

În fața amplexului exploziei, o seamă de specialiști s-au gîndit să compare ansamblul fenomenelor observate în cursul lunii iulie 1908 (și ulterior) cu acelea ale unei explozii nucleare în atmosferă. Pentru A. V. Zolotov, care a condus o expediție în Tunguska, diametrul bolidului trebuie să fi fost de 50—70 m. În faza finală a traiectoriei bolidul trebuie să fi avut o viteză de 1—2 kilometri pe secundă, viteză mică în comparație cu aceea a bolizilor obișnuiți, ceea ce exclude posibilitatea unei explozii datorate energiei cinetice. Concentrarea de energie, superioară de două ori concentrării de energie a substanțelor explozive obișnuite, exclude — după același cercetător — și eventualitatea unei origini chimice a catas-

trofel. N-ar rămîne deci în picioare decât ipoteza nucleară. E ceea ce și încearcă să descopere cele mai noi cercetări, care caută la locul exploziei nucleu de Sr 99 (stronțiu) și Cs 137 (cesiu).

BIOLOGIE

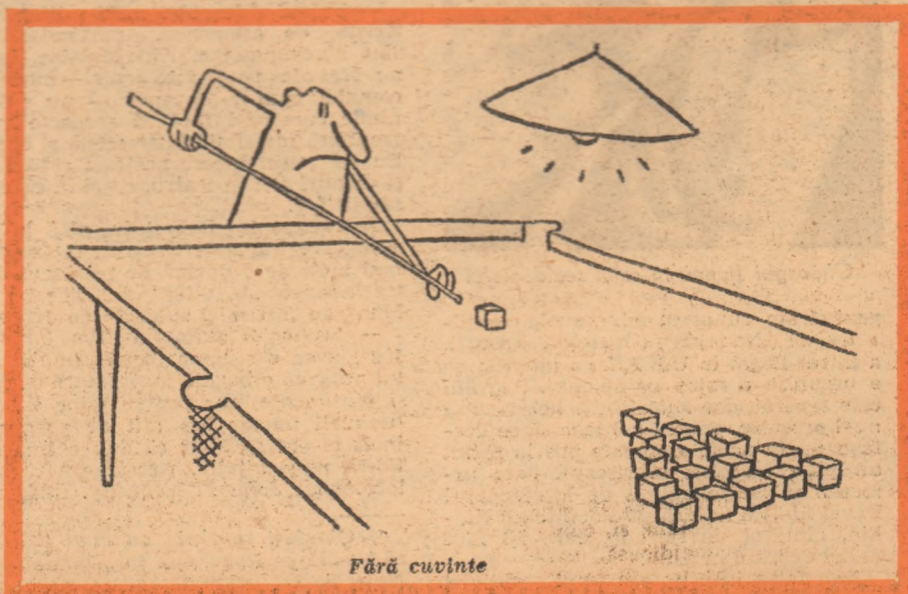
Oameni și grupuri sanguine

Singele, acest lichid de importanță vitală pentru organism, are o compoziție extrem de complexă, variabilă de la o specie la alta și oscilantă între anumite limite în cadrul aceleiași specii.

Ce particularități are, însă, singele speciei umane? El se compune, după cum se știe, din celule (hematii, leucocite, trombocite) și plasmă, iar aceasta, la rîndul ei, din cheag și ser. Anumite caracteristici ale hematiilor (globulelor roșii) și ale plasmei au dus la stabilirea a patru grupe sanguine, notate I (0), II (A), III (B), IV (AB). Studiînd aceste grupe de singe, savanții au remarcat particularități interesante ale unei proteine din serul sanguin, gammaglobulina, care sporește rezistența organismului la infecții. Ei au constatat, astfel, că numai în Europa există oameni — cam 30 la sută din populația continentului — din al căror singe lipsește un anumit tip de gammaglobulină, Gm (1), după cum tot în Europa se întâlnește extrem de rar factorul generator de gammaglobulină caracteristic populațiilor africane. În singele fiecărui om există un complex de gammaglobuline. Populația ainu, din insula japoneză Hokkaido, se caracterizează în schimb prin prezența unui singur tip de proteină de acest fel, numită Gm (2).

În afară de gammaglobulină, plasma singelui mai conține un component care variază la diferite grupe de populații. El se numește haptoglobulină și are simbolul Hp. Se cunosc trei tipuri principale de haptoglobulină. Fiecare om posedă unul din aceste trei tipuri, care nu se modifică de-a lungul vieții și se moștenește ca și grupul de singe. Această caracteristică a haptoglobinei e utilizată în medicina legală la stabilirea paternității, de exemplu, sau la rezolvarea cazurilor de substituție sau înlocuire a copiilor. Dar și în cazul Hp există excepții. Astfel, sînt oameni, e adevărat foarte puțini, la care n-a fost descoperită haptoglobulină.

Sînt numai cîteva exemple despre multitudinea de particularități ale singelui uman la diferite grupuri etnice. În această privință există încă multe necunoscute. Dar de pe acum, cunoașterea unor amănunte despre proteinele din serul singelui și-a aflat aplicații în genetică, în antropologie (pentru caracterizarea mai exactă a unor rase), în medicină. De asemenea, se încearcă a se stabili o legătură între grupul de singe și morbiditate. Astfel, conform unor cercetări recente, indivizii din grupul A ar fi receptivi la varicelă, iar numărul bolnavilor de cancer gastric ar fi în acest grup cu 25 la sută mai mare decît la celelalte. Tot indivizii din același grup ar da un număr mai mare de bolnavi de ciroză și tumori hipofizare. Alte statistici afirmă că îmbolnăvirile de ulcer gastric și duodenal ar fi mai numeroase în grupul 0. În schimb, indivizii din grupul B ar fi predispuși la astm bronșic. Sînt însă numai ipoteze de lucru în curs de studiu.



Fără cuvinte



șta știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința

FIZIOLOGIE

Ne ajung 4—5 ore de somn?

Se știe că sunetele sau zgomotele monotone obosesc. Cine n-a asistat la o conferință „plictisitoare”, cînd glasul conferențiarului părea o cîntec de leagăn! Ascultătorii încep să moșăie; în creierul lor rămîne un singur sector care-l urmărește pasiv pe vorbitor, în timp ce celelalte sectoare sînt frinate. Dar un excitant de altă natură poate pune în orice moment capăt acestei situații. Prin urmare, acest tip de odihnă a sistemului nervos, cînd diverse sectoare ale sale sînt frinate și se odihnesc separat și cu schimbul, este fiziologic posibil.



În ultimul timp, specialiștii în materie se ocupă mult de așa numita formație reticulară aflată în zona subcorticală sau în trunchiul cerebral. Ei au descoperit în ea sectoare „răspunzătoare” de somn și de starea de veghe și chiar separat de somnul profund și cel superficial. În cursul experiențelor a fost excitată numai o zonă a acestei formații, obligînd cobaii să rămînă în stare de veghe, să nu se lase furajați de somn. În felul acesta s-a constatat că întregul torrent de informații din lumea interioară și exterioară este prelucrat în formația reticulară, iar spre scoarță pleacă numai semnalul aceluia sector care este cel mai puternic excitat. În cît pot să apară focare de excitare sau de frinare atît în scoarță, cît și în zonele subcorticale, iar în funcție de procesul care predomină se instaurează somnul sau starea de veghe.

Din cele de mai sus se poate trage deci concluzia că sistemul nervos al omului sau animalelor despre care se spunea că n-ar dormi nici o dată se odihnește totuși, dar nu integral, ci pe sectoare. E cunoscut exemplul țaranului iugoslav care, în urma unei traume suferite în copilărie, nu doarme de mai bine de 20 de ani.

Dar de ce la oamenii maturi normali somnul nu este fragmentat, ci monofa-

tehnica
tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica



ISTORIE

De ce nu vorbesc americanii norvegiana

Nu există, poate, popor din antichitate sau din Evul Mediu despre care să nu se fi afirmat că ar fi descoperit America înainte de Columb. Dintre toți acești candidați, însă, se pare că numai unul singur a reușit să treacă examenul: candidatul scandinav, mai bine zis vikingii, ale căror urme

sînuși au izbucnit conflicte intestinale care, în final, s-au soldat cu reîntoarcerea în Groenlanda. S-ar putea pune întrebarea: ce aspect ar fi luat civilizația Americii de Nord, ce limbă s-ar fi vorbit astăzi pe teritoriul ei dacă „proiectul Vinland” ar fi putut fi realizat?



Fragment din celebra „Tapiserie de la Bayeux”. Se pot observa construcția și gremeniul navelor cu care călătoreau „oamenii nordului”

materiale au fost găsite dincolo de ocean și cărora, deci, însăși istoria le-a eliberat diploma. Aventura lor e uimitoare. Ea începe în preajma secolului VIII, cînd lumea scandinavă a început să se miște, cînd ciudatele drakare și snekare ale „oamenilor nordului” au început să fie cunoscute nu numai în Europa ci și în întinsul imperiului musulman. Dar navele vikingilor s-au avîntat și spre alte regiuni ale globului, spre vestul necunoscut încă, spre cețurile și ghețarii Atlanticului. Cercetările făcute în ultimul timp ne permit să le urmărim periplusul aproape pas cu pas.

Prin poziția lor geografică, scandinavii și mai ales norvegienii erau cei mai bine plasați spre a descoperi insulele nordului. Investigații întreprinse în insulele Shetland au dovedit că norvegienii le-au colonizat începînd din anul 700 și că tot un norvegian, Naddod, urmat de suedezul Gardar Svafarsson, a descoperit din întâmplare Islanda. Marea migrație spre Islanda s-a produs în 874 cînd tirania regelui Norvegiei, Harald „Păr frumos”, i-a făcut pe mulți să ia calea mării. Descoperirea Groenlandei s-a datorat și ea întâmplării. În jurul anului 900, un a-nume Gunbiorn, care călătorea spre Islanda, a pierdut direcția și a ajuns departe spre vest, pe niște insule necunoscute, după care a reușit să se reîntoarcă. Adevăratul explorator al insulelor a fost, însă, faimosul Eric cel Roșu. În 982, după săvîrșirea unor crime, tradus în fața justiției islandeze care a hotărît să-l dea pradă miniei oricărui om care, timp de trei ani, putea să-l ucidă fără teamă de pedeapsă, Eric și echipajul său a fugit și a început să navigheze metodic spre nord unde se mai povestea încă că Gunbiorn ar fi descoperit un pămînt necunoscut. După trei hibernări și trei veri de explorări sistematice el s-a înapoiat în Islanda de unde, după un an, s-a întors cu o adevărată expediție de colonizare.

Deși Groenlanda avea unele bogății, totuși viața pe insulă era aspră, existența precară. Încît, deși s-a menținut pe aceste meleaguri circa 500 de ani, e ușor de înțeles de ce populația a pornit să caute o țară cu condiții de existență mai favorabile. Ca și Islanda și Groenlanda, America a fost și ea descoperită printr-o întâmplare. După ce a zărit pămînturi noi, o corabie deviată spre sud a izbutit să se întoarcă cu vestea în Groenlanda. Leif, fiul lui Eric, a organizat imediat o expediție. Așa au fost descoperite „Heluland” (țara pietrelor turtite), „Markland” (ținutul pădurilor) și „Vinland” (țara pășunilor). Fusesse descoperită America!

În vara următoare au început expedițiile spre sud. Atunci, norvegienii i-au înfrînat pentru prima oară pe indigenii care, la început, s-au arătat prietenoși, pretîndu-se la schimburi de produse. La începutul iernii, însă, „Skraelingii”, cum îi numeau vikingii pe indigenii au început să se arate ostili, a avut loc o bătălie și, cum situația devenise primejdioasă, invadatorii s-au reînapoiat în „Vinland”. Eșecul a slăbit moralul scandinavilor în

Nu încapă îndoială că dincolo de ocean s-ar fi ridicat orașe tipic nordice, iar pe străzile lor s-ar fi vorbit norvegiana!

PSIHLOGIE

Între satisfacție și decepție

Devenit cam pesimist spre sfîrșitul vieții, Mark Twain a ironizat goana noastră după fericire: „Fiecare om este o mașină care produce fericire și în același timp una care produce suferință. Aceste două funcții se îmbină armonios, cu multă precizie, pe baza principiului compromisului. Pentru fiecare fericire obținută într-un sector, celălalt este gata să vină cu un necaz sau o durere...” Fie că sintem sau nu de acord cu umoristul, părerea lui corespunde cu ceea ce am putea numi relativitatea judecății umane, mai cu seamă într-un domeniu atât de subiectiv. Ne dăm cu toții seama că fericirea este relativă chiar pentru unul și același om: cu cît obținem mai mult, cu atît dorim mai mult. Dar și aprecierile de ordin moral variază, a-tribute ca „bine” și „rău”, „cinstit” și „necinstit” sau chiar „mare” și „mic” fiind aplicate diferit, în funcție de individ și de context, după cum demonstrează și un test aplicat cîtorva sute de studenți.

Jumătate din studenți au primit o listă de acte neconforme cu morala, dar destul de benigne, iar cealaltă jumătate o listă de acte de-a dreptul criminale. Ambele liste conțineau însă și șase puncte comune, răspîndite la întîmplare printre celelalte. Studenții au avut de dat note de la 1 = „nimic grav” pînă la 5 = „extrem de grav”, judecînd fiecare act în parte fără să-l compare cu restul listei. În ciuda acestei recomandări, notele acordate au dovedit că studenții nu au putut face abstracție de context. Cele 6 acte comune ambelor liste au fost apreciate mai indulgent de studenții care primiseră lista cu acte criminale și mai sever de ceilalți. Astfel „A otrăvi cîinele vecinului pentru că lătratul lui te deranjează” a fost cotat cu media 3,65 în primul caz și cu 4,19 în al doilea.

Care este efectul contextului în viața practică și în ce măsură este valabilă teoria lui Twain asupra echilibrului dintre „plăcut” și „neplăcut” s-a încercat a se afla printr-o altă experiență. Fiecare student trebuia să alegea una din trei cărți de joc așezate cu fața în jos și cîștiga suma de bani înscrisă pe ea; după fiecare probă se declara cît este de mulțumit cu cîștigul, răspunsul fiind înregistrat pe o scală cu șapte puncte. Și de data aceasta studenții au fost împărțiți în două grupe: într-una cîștigurile variau între 1

și 21 unități monetare, iar cîștigurile mari reveneau mai des; în cealaltă obțineau între 7 și 27 unități, cu o frecvență mai mare a sumelor mici. Numărul probelor și distribuția cărților erau organizate însă în așa fel încît tot studenții să cîștige de fapt aceeași sumă totală, lucru pe care ei nu-l știau. Reacțiile celor două grupuri au fost net deosebite, studenții care trăgeau cărți din seria 1—21 cu frecvență crescută a cîștigurilor mari fiind mult mai mulțumiți. Se pare deci că trebuie să respingem ideea unui echilibru universal al aprecierilor. Diferențele găsite depind de frecvența rezultatelor în contextul cărora este elaborată judecata. Deși jucătorii din primul grup nu obțineau niciodată peste 21 unități, cîștigurile lor cele mai frecvente erau mari în raport cu posibilitățile existente, fapt care le dădea mai multă satisfacție decît celor din grupul al doilea, care totalizau pînă la urmă aceeași sumă, dar prin cîștiguri mai apropiate de limita inferioară.

Au rezultatele acestui joc vreo legătură cu viața noastră de toate zilele? În principiu cel puțin, se poate stabili o scală a preferințelor analogă cu scala cîștigurilor. Oamenii caută de obicei să mărească frecvența relativă a rezultatelor sau evenimentelor care le fac cea mai mare plăcere.

În afară de acest criteriu al frecvenței, psihologii socotesc că mai există și un așa-zis criteriu al gamei sau distanței, care împarte noțiunile de apreciat în mai multe categorii de aceeași mărime. Pînă la urmă judecata pare să fie rezultatul unui compromis între aceste două criterii. Să luăm cazul unui sportiv amator de vele. Ce îi va face mai multă plăcere: catamaranul, cea mai rapidă ambarcațiune individuală cunoscută astăzi, sau o simplă barcă cu pînze? Primul are o gamă foarte mare de viteze, 0—20 noduri pe oră, dar nu depășește decît rareori 5 noduri, cînd vîntul și alte condiții îi sînt favorabile. Barca e mult mai „limitată”, gama ei de viteze variînd doar între 0—5 noduri, dar, în schimb, nu se lasă influențată de vreme și înaintează aproape constant cu viteza maximă. Folosind principiul gamei, marinarul amator va socoti satisfăcătoare numai ocaziile în care ambarcațiunea depășește viteza ei medie: adică 2,5 noduri barca și 10 noduri catamaranul; or, barca va realiza aceasta mai tot timpul, iar catamaranul excepțional. Pe baza principiului frecvenței el va împărți toate ieșirile în jumătate și va socoti satisfăcătoare jumătatea mai rapidă. Făcînd media ambelor situații, vom constata că barca este de preferat.

Evident, în exemplul dat, situația a fost mult simplificată: în realitate mai intervin și factori fizici, ca aspectul ambarcațiunii, manevrarea ei și chiar elemente psihologice ca visarea la o zi în care să realizeze 20 noduri pe oră. Trebuie să luăm toți acești factori în considerare? Da, dacă vrem ca hotărîrile noastre să fie raționale. Rațiunea reclamă previziunea, chiar foarte aproximativă, a urmărilor pe care le va avea orice acțiune. Aceasta presupunînd o alegere. Dacă e vorba de o slujbă, de pildă, ne gîndim în general mai întîi la salariu. Teoria gamei și frecvenței ne complică însă alegerea, deoarece ne obligă să medităm și asupra relativității judecății: ne va mai satisface salariul cînd îl vom compara cu al altora din aceeași ramură? Deși este foarte greu să se ia în considerare toți factorii, teoria poate servi ca izvor de ipoteze și sugestii asupra afectelor diverselor contexte.

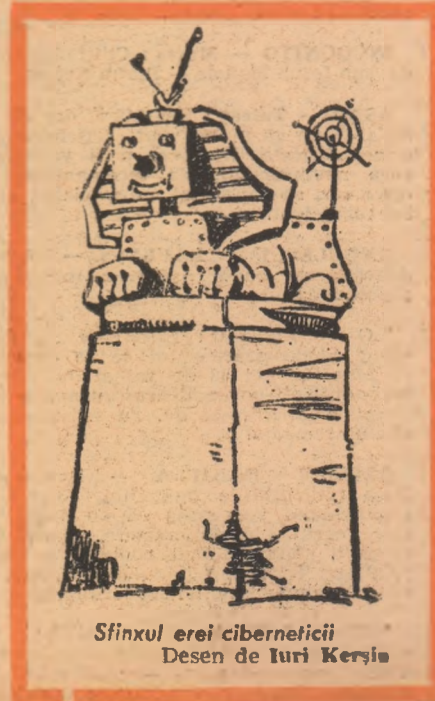
zat? Și cum a luat naștere binecunoscutul ciclu cotidian: 16—18 ore de veghe și 8—6 ore de somn?

Somnul monofazat noaptea și starea de veghe ziua au apărut atunci cînd omul și strămoșii lui își puteau agonisi hrana numai ziua. După multe mii de ani, oamenii au schimbat acest ritm adaptîndu-l noilor lor necesități. S-a născut atunci nevoia de a lucra noaptea, au apărut meseriile de noapte. Dar și la cei cu munci de noapte se observă, pînă în zilele noastre, nostalgia după regimul de lucru și odihnă „ome-nească”, obișnuită.

Să fie însă acest regim de 16—18 ore de veghe și 8—6 ore de somn chiar atît de obligatoriu? Poate că nu-i nevoie să ne pierdem o treime din viață dormind? Căci omul se simte odihnit uneori și după un somn de numai 4—5 ore sau chiar 10—15 minute. Iată cîteva exemple devenite clasice: Napoleon, Faraday, Behterev, Petru I, Edison dormeau cam 4—5 ore din 24. În schimb fabulistul Krilov se simțea odihnit numai după 10 ore de somn.

În consecință, s-au făcut multe cercetări în vederea modificării regimului de muncă și odihnă. Rezultatele acestor experiențe i-au îndreptățit pe unii să afirme că pentru omul matur sînt suficiente șase ore de somn profund. Alții însă combat această afirmație folosind drept contraargument faptul că pe de o parte nu toți oamenii muncesc ziua, iar pe de altă parte nu toți sînt la fel de sănătoși. Iată de ce specialistul sovietic prof. A. M. Vein socotește că nu în această direcție trebuie dirijate cercetările. El preconizează calea folosirii mai depline a posibilităților pe care le oferă somnul normal. Mulți oameni își imaginează hipnopedea ca o practică profund străină de natura umană. Dar, susține în continuare savantul, perfecționarea proceselor active în cursul somnului are o temeinică bază fiziologică: marele număr de celule ale scoarței care rămîn excitate în timpul somnului. Aceste procese sînt independente de voința noastră. În timpul somnului se petrece o fixare a impresiilor în memoria de lungă durată și chiar elaborarea creatoare a unor probleme care „trăiesc” în noi.

În cele de mai sus am amintit două din căile urmate de cercetători în studiul problemei somnului. Viitorul va arăta care din ele este cea mai bună.



INSULA TONGA

Pe urmele lui Cook

E o dimineață frumoasă de duminică. Deasupra radei azurii răsună zvon de clopote. Sunetele când se apropie, când se pierd în frunzișul de un verde intens, în pilcurile de bananieri și în arbuștii cu flori purpurii.

În depărtare Pacificul, al cărui țărnam pare decupat din tablă, se contopește cu cerul tivit cu trandafirii și acoperit de nori subțiri. S-ar zice că vântul îi mină dincolo de orizont spre a deschide drum soarelui pe punctul de a răsări...

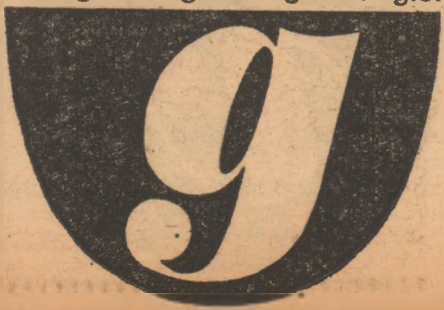
Nici pe străzile liniștite ale orașului omnul nu mai poate opune rezistență năvalnicului răsărit de soare ecuatorial. Ici, colo se aud strigătele vînzătorilor matinali de patate, banane și ananas. Primele petece de umbre apar în jurul colibelor și sub arborii de piine. Cea mai lungă porțiune ferită de soare se întinde însă pe da dreaptă ca o săgeată și pardosită cu corali albi sfărîmați. Strada e dominată de o biserică cu acoperiș din olane roșii, ferestre înguste, turnulețe în mii de fațete împodobite cu cruci. Este cel mai înalt edificiu din Nukualofa — capitala insulelor Tonga — și, fără îndoială, cel mai vechi. Biserica a fost construită în secolul trecut cu contribuția enoriașilor. Nu se cunoaște data exactă, dar se știe că primii misionari s-au ivit în insule în deceniul al treilea al secolului XIX.

Descoperit în 1643 de navigatorul olandez Tasman, apoi înscris din nou pe hartă în 1777 de celebrul explorator englez James Cook, arhipelagul era atunci împărțit între trei șefi de triburi care se războiau între ei. Luptele inestine i-au ajutat cum nu se poate bine pe misionarii britanici care voiau să-i convertească pe locuitorii arhipelagului.

În 1831, englezii John Thomas și John Hutchison au izbutit să cîștige favorurile unui șef de trib pe nume Taufa'ahau, căruia i-au făgăduit „sprinjină” lor, dacă va accepta să se boteze și să contribuie la creștinarea insulelor. Dar au trebuit să mai treacă 14 ani pînă cînd Taufa'ahau a grupat sub conducerea lui triburile inamice, ceea ce i-a adus titlul de rege, sub numele de George Tupu I.

George I a guvernat arhipelagul pînă în 1893; acest rege, care a murit la vîrsta de 96 de ani, a întemeiat dinastia care domnește și acum în Tonga.

gLOBUL
globul globul
globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul



Micul nostru grup de călători ai unui „D.S.-3” a făcut escală în Tonga din întâmplare; buletinul meteorologic era defavorabil continuării zborului. Sau poate că o defecțiune de motor a determinat compania aeriană să dispună aterizarea avionului pe pista de iarbă din Fua'amotu, la extremitatea sudică a insulei Tongatapu, cea mai mare din arhipelag. Proprietarii companiei aeriene, care posedă câteva aparate vechi, au preferat poate să dea vina pe condițiile meteorologice, spre a nu-și pierde clienții și așa destul de puțini.

De la aeroport pînă în capitala re-



Peisaj din arhipelag

gatului sînt 14 mile de șosea asfaltată, adică a noua parte din rețeaua de drumuri carosabile a arhipelagului alcătuit din 150 de insule și insulițe. Celelalte drumuri sînt practicabile numai în sezonul uscat.

Scurta călătorie de la aeroport pînă în capitală îți îngăduie să-ți faci o imagine despre sursele de existență ale celor 78 000 de locuitori ai ei. De o parte și de alta a șoselei se întind plantații de cocotieri. Pe loturi mici, țărani cultivă bananieri, ananas, arbori mango, iams și taro — plante foarte răspindite în Polinezia, pepeni verzi, tapioca și patate. În depărtare se zăresc plantații de citrice și de trestie de zahăr. Pe scurt, peisajul caracteristic unei țări tropicale.

Informații vechi atestă că în timpul lui George Tupu I s-a promulgat o lege care atribuia fiecărui tînăr în vîrstă de 16 ani un lot de pămînt — „api” — de 100 ofas pătrați (ofa e o veche unitate de măsură egală cu o deschidere de brațe), cu alte cuvinte circa 8,25 acri.

Pe vremea aceea, reforma agrară urmărea să stimuleze agricultura arhipelagului. De fapt, cei mai direct interesați erau colonialiștii englezi. Guvernul acorda loturi în regiuni unde nu creștea nimic în afară de cocotieri. Căci arhipelagul nu are cursuri de apă, nici lacuri, încît nu putea fi vorba de o agricultură irigată. Și acum, de altfel, în timpul averselor tropicale, locuitorii adună în rezervoare apă potabilă; fiecare picătură e prețioasă. De aceea cocotierul, un arbore fără pretenții, care rodește tot timpul anului și nu cere nici o îngrijire, reprezenta pentru englezi un mare interes. El exportau din arhipelag copra, utilizată pe scară mare în industriile alimentară și chimică, precum și în parfumerie.

Curînd, din cauza monoculturii existența populației a început să depindă aproape în întregime de cocotieri și de vînzarea bananelor pe piața Noii Zeelande. Acum regatul exportă în medie anual între 9 000—10 000 tone de copra, ceea ce nu aduce prea multe deizive din

cauza fluctuației prețurilor. În plus, cicloanele care bîntuie periodic în insule devastează plantațiile.

O altă problemă acută este supra-populația. Densitatea de 287 de locuitori pe mila pătrată e mult prea mare pentru insulele din zona sudică a Pacificului. De multă vreme se cere ca Tonga să urmeze exemplul Japoniei, care a smuls pămînt mării. Dar, din lipsă de credite și echipament, ideea continuă să rămînă în stadiu de proiect.

Soarele guvernează viața insularilor. El îi trezește dimineața printr-un val de lumină orbitoare, iar curînd după asfințit îi silește pe locuitorii satelor să se retragă în colibe. Minuscula centrală electrică care, în 1951, a apărut ca un miracol în insula principală, abia izbuteste să alimenteze cu curent electric capitala, Nukualofa, și câteva suburbii ale ei. Nu oricine își poate îngădui luxul de a poseda o lampă cu petrol, carburant importat — alături de sare, săpun, zahăr, textile, țigări și băuturi alcoolice — din Anglia, Noua Zeelandă sau Australia. De aceea, aproape numaidecît după asfințit, arhipelagul se cufundă în întuneric. Doar ici, colo se zărește cite un fitil aprins cu ulei de cocos.

Uleiul de cocos este unul din puținele produse neindustrializate din arhipelag. Căci „atelierelor” de ulei de pe lingă casă și cele câteva magazine, în care țărani tineri extrag suc de fructe foarte coapte cu ajutorul unor prese primitive, nu pot fi socotite în nici un caz „întreprinderi”.

Peștele, care abundă în apele de lîngă coastă, nu este exportat, nici depozitat, întrucît nu există instalații frigorifice. Din cauza căldurii, trebuie consumat imediat.

Mîncarea preferată a tonganezilor e caracatița. Ascunsă în vizuina ei, caracatița pîndește alte vietăți marine. Și vai de crabul sau homarul care trece pe aproape! Într-un sătuc de pescari de pe malul unei lagune cu apă verzuie am aflat cum se pescuiesc caracatițele. Ca momeală e folosită o bucată de nucă de cocos în formă de șoarece. Seara, cînd toată familia e strînsă în jurul mesei, se servește caracatița. Bine fiert și aseasonat cu tot soiul de condimente, acest fel de bucate ar putea fi servit la cea mai pretențioasă masă.

În același sat, niște copii ne-au arătat peștele-glob, căruia i se mai spune și peștele-castronaș. Această vietate are remarcabila particularitate că în caz de pericol își poate dubla aproape instantaneu volumul, înghițind apă. Acoperit cu țepi, peștele-glob scoate niște sunete înfricoșătoare. E comestibil, dar trebuie procedat cu multă prudență întrucît măruntaiele lui, în special ficatul, conțin o otrăvă foarte toxică care paralizază căile respiratorii, provocînd asfixierea. În 1774, Cook a notat în jurnalul său că consumarea unui pește în Noua Caledonie era cît pe aci să-l coste viața. Simptomele de intoxicare descrise de celebrul navigator arată că băștinășii îi dăduseră să guste dintr-un pește-glob.

Locuitorii insulelor Tonga sînt excelenți navigatori. Ei pescuiesc thonul la zeci de mile depărtare de coastă, fără să aibă vreun instrument de navigație la bordul bărcilor. În 1820, povestește o legendă, viitorul rege George Tupu I a fost invitat în insulele Samoa. La întoarcere, bătrînul conducător al ambarcațiunii a murit subit. Au urmat zile și nopți cumplite, în care barca s-a aflat în întregime la discreția valurilor. Deodată, Taufa'ahau a zărit o pirogă în care se afla un bătrîn. Cînd cele două ambarcațiuni s-au apropiat, căpetenia tribului a observat că bătrînul era orb.

— Moșule, — i-a spus viitorul rege — constat că fața ta fără vedere nu exprimă teamă, ceea ce mă face să cred că știi încotro mergi. Vrei să arăți drumul de întoarcere căpeteniei tonganezilor? Îți făgăduiesc în schimb să te fac omul cel mai ilustru din trib.

Bătrînul a lăsat să-i cadă mina descărnată în apă, a ascultat cu luare aminte vîntul, de parcă ar fi așteptat ca acesta să-i facă confidențe, și a răspuns:

— O, strălucită căpetenie! Te aflî în apele din preajma insulelor Fiji. Cînd soarele va ajunge în mijlocul cerului se va vedea pămîntul. Să știi că mă numesc Tuita Kaho Movailahi și sînt din Tonga...

Bătrînul spusese adevărul. După citeva ore, regele cobori pe țărnam. Mai tîrziu îl căută pe bătrîn, îl copleși cu daruri și onoruri și-i decernă titlul de „fatakitahi”: „cercetașul mării”.

În insulă mai există și acum un descendent al acestui bătrîn: Sione Fe'iloakitau Kaho, în vîrstă de 87 de ani. El istorisește cu plăcere această poveste, înflorînd-o uneori. Dar cînd vizitatorii străini nu-și mai pot înfrînge curiozitatea și îl întreabă cum a năvăl străbunul lui să-l lăsa...

rege, Sione îi dezamăgește pe amatorii de supranatural: „Fatakitahi” cel orb deslușise în vîntul vîntului foșnet de aripi de pescăruși. Iar vîrîndu-și mina în valuri, luase temperatura apei. Or, se știe, pescărușii zboară în preajma insulelor, unde apa e mai caldă...

V. Kassir

PAKISTAN

Noua și vechea capitală

Anul trecut, la peronul gării din Karachi a tras un tren lung. Călătorii și-au ocupat locurile, s-a dat semnalul de plecare și garnitura s-a urînit din loc. Transporta funcționarii unui alt minister transferat din vechea în noua capitală, cea mai tînără capitală din lume.

Islamabadul este un oraș modern. Există cartiere cu vile frumoase și parcuri întinse, ce sînt destinate înalților demnitari. Există case tip pentru funcționarii mai puțin importanți. După cum există șiruri lungi de clădiri destul de monotone, în care locuiesc slujbași mărunți. Deocamdată, orașul are 70 000 de locuitori, inclusiv constructorii.

În centrul Islamabadului flutură drapelul ambasadelor străine care, pentru moment, s-au instalat în case particulare. Dar în scurt timp ele se vor muta în clădiri proprii, unele din ele aflate deja în curs de construcție în zona vestică a orașului, special afectată cartierelor diplomatice.

În unghiul nord-vestic al dreptunghiului pe care e amplasat orașul s-au înălțat impunătoare edificii din sticlă și beton legate între ele prin culoare. E cel mai mare complex administrativ din Asia. Principala clădire a parlamentului pakistanez nu se construiește însă în Islamabad, ci în Pakistanul de Est, la Aiubnagar — o suburbie a orașului Dacca.

Islamabadul reclamă investiții mari; nici nu e ușor să construiești un oraș nou pe un loc absolut gol. Entuziasții săi sînt însă de părere că merită sacrificiul, întrucît Karachiul e oricum foarte aglomerat și are o climă proastă: în tot cursul anului e zăpușeală și umezeală.

Începînd din iulie, orașenii își îndreaptă cu teamă privirile spre cerul acoperit de nori joși, cenușii. Se apropie ploile torrențiale musonice. În primele zile ele inviorează oarecum atmosfera, căci potolește arșița. Dar uneori se întîmplă să plouă fără intreruperi zile întregi, transformînd orașul într-un infern. Sistemul de canalizare nu poate să facă față torrenților care se prăbușesc din văzduh și străzile se transformă în riuri tulburi. Orașul rămîne fără curent și apă potabilă, crește primejdia epidemiilor.

Nu înseamnă, însă, că o dată cu mutarea capitalei importanța Karachiului a scăzut. Orașul continuă să clocotească de o viață intensă. În toată peninsula indiană nu există, cred, vreun alt oraș care să se fi dezvoltat într-un ritm mai rapid. E greu chiar să-ți imaginezi că un oraș care, încă acum 20 de ani, avea doar 300 000 de locuitori numără acum peste două milioane.

Nicăieri nu se simte atît de puternic pulsul accelerat al vieții economice a țării. În ultimii ani s-au construit edificii noi pentru bănci, societăți de asigurare, întreprinderi industriale și comerciale. Aeroportul abia izbuteste să facă față afluenței oamenilor de afaceri care călătoresc de la Karachi spre noua capitală...

V. Kondrașov



— Iartă-mă, dragă, mi-a intrat ceva în ochi.

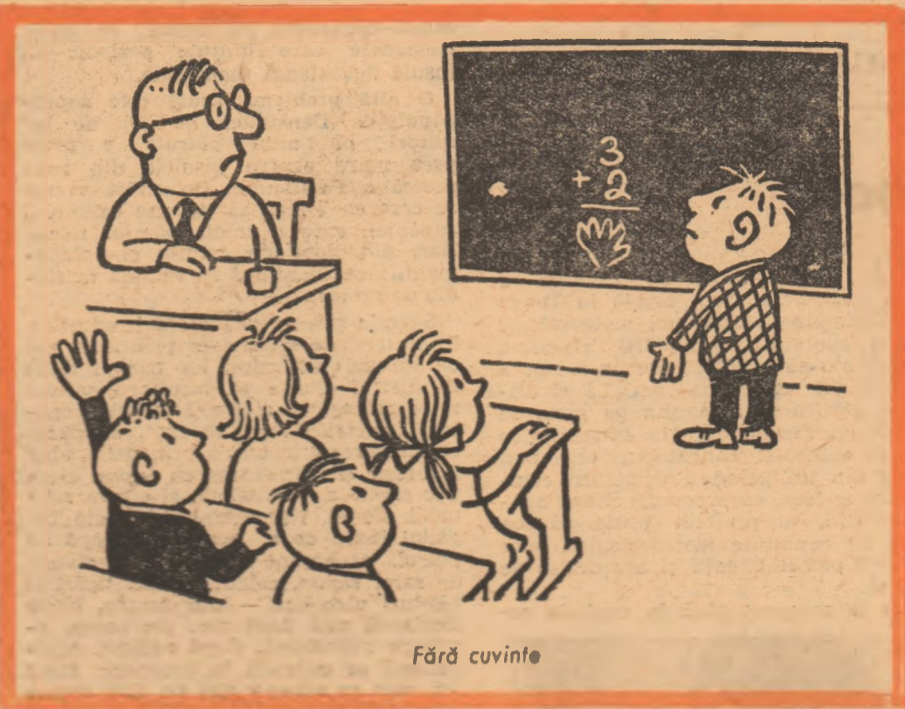
DINTRE SUTE DE FIINȚE

Cine e mai inteligent?

Pină nu demult, un tablou obișnuit într-un laborator de experiență cu animale: doi cimpanzei aveau în față cite două cartoane; unul din ele reprezenta un triunghi alb într-un pătrat negru, celălalt un pătrat negru; dacă maimuța lua cartonul cu triunghiul alb căpăta o banană, dacă apuca pătratul negru nu primea nimic. Cimpanzeii aveau nevoie de circa opt sute de lecții pentru a învăța că sînt răsplătiți cu delicatasa lor preferată dacă aleg cartonul cu triunghi alb.

Acum două decenii psihologii s-au gîndit să facă aceeași experiență și cu doi copii în vîrstă de doi ani, înlocuind însă banana cu o bomboană. Unul din copii a înțeles îndată legătura dintre bomboană și triunghiul alb. Celuilalt i-au trebuit două sute de lecții. Oricum, însă, s-a impus o concluzie firească: copiii sînt mai isteți decît cimpanzeii.

Au urmat apoi alte experiențe pentru descoperirea gradului de perspicacitate a diferitelor viețuitoare. În cel mult șaiszeci de ședințe șobolanii albi au fost pe deplin edificați cum trebuie să procedeze pentru a căpăta o felie de cașcaval. Psihologii nu se grăbesc însă să tragă de aici concluzia că însușirile „intelectuale” ale șobolanilor ar fi superioare celor de care dau dovadă



Fără cuvinte

lucrat, intenționat, cu maimuțe antropoide). Șobolanul și veverița au nevoie de aproape zece ori multe ședințe pentru a ajunge la nivelul macacului. Undeva la mijloc se află pisica domestică, în pofida faimei proaste de care se bucură inteligența acestui animal.

G. Vanadiev

Căci pe de o parte e vorba de primele manifestări ale picturii antice grecești descoperite pină acum; se știe că despre arta picturii grecești ilustrată de numele unor mari artiști ca Polignot, Zeuxis, Apelles și alții ne-au rămas doar mărturii literare și nici un fel de vestigii materiale. În al doilea rînd, această descoperire răstoarnă valabilitatea tezei admise pină acum asupra primatului picturii etrusce ca manifestare la nivel superior a artelor plastice pe teritoriul italic.

Imprejurările care au înlesnit unui cunoscut specialist, prof. Mario Napoli, să-și lege numele de această descoperire, sînt cît se poate de banale. Într-o dimineață călduroasă din vara trecută, pe șoseaua dintre Paestum și Agropoli obișnuitul du-te-vino al autobasculelor care transportă nisipul calcaros furnizat de carierele bogate din această parte a Campaniei se desfășura după obișnuitul program cotidian. La un moment dat, cupa unui excavator izbeste un bloc de piatră dură. Tînărul excavatorist înțelege că trebuie să fie o surpriză. Și, într-adevăr, este un mormint, desigur antic — își spune descoperitorul. Prin filiera autorităților locale e vestit profesorul Napoli, inspectorul anticităților din provinciile Salerno și Avellino. Sosind la fața locului, specialistul nu se prea emoționează de cele ce i se arată, dar cel de-al șaselea simț de care dispune un adevărat arheolog îl îndeamnă să extindă săpăturile în zona învecinată.



Fragment din frescă ajuns pină la noi aproape intact

Surpriza cea mare abia acum apare: un al doilea mormint pe al cărui pereți sînt pictate al fresco scenele unui banchet funerar; piatra care acoperă mormintul înfățișează un înotător în momentul plonjării, ceea ce face să se presupună că mormintul poate fi al unui atlet olimpic. Dar ce dată are sarcofagul? Stabilirea datei nu era deloc dificilă: în mormint se afla și un splendid vas grecesc, databil cu mare exactitate în jurul anului 480 î.e.n.

Se poate spune că prof. Mario Napoli este un om norocos. În 1965 el a descoperit arcul grecesc de la Velia (numele de azi al vestitei localități antice Eleea), care a relevat prezența în Italia a unei arhitecturi curbilini anteriora celei etrusce. A urmat descoperirea unui bust al marelui filozof Parmenide, ilustru reprezentant al școlii „eleatice”. Ansamblul pictural recent descoperit

se află într-o perfectă stare de conservare. Cele cinci blocuri de piatră au fost transportate cu cea mai mare grijă la Muzeul din Paestum, unde vor fi necesare măsuri speciale, printre care o instalație de reglare automată a temperaturii și umidității necesară asigurării aceluiași condiții care, timp de 2500 de ani, au făcut posibilă păstrarea nealterată a acestui tezaur de artă de o valoare inestimabilă.

Evident, descoperirea prof. Napoli a stîrnit un mare interes în lumea savanților, nu fără a da însă naștere și unor aprige controverse. Cei mai de seamă etruscologi, printre care cunoscutul profesor Pallottino, și-au exprimat convingerea că picturile funerare descoperite la Paestum sînt opera unor pictori greci. Alți specialiști se întrebă dacă nu cumva ele aparțin vreunui artist etrusc chemat la Posidonia (numele antic al Paestum-ului) să execute lucrarea, tocmai datorită faimei de care se bucura în acea vreme.

Cît despre părerea prof. Napoli, ea este categorică. La toate argumentele aduse în favoarea tezei sale el adaugă și constatarea asupra incontestabilei superiorități calitative a celor cinci fresce de la Paestum asupra oricăror opere similare etrusce.

INTRE UTOPIE SI REALITATE

Sub gheața Groenlandei

Un grup de patruzeci de specialiști reuniți în „Asociația 2 000 pentru construcții sub gheață”, a început să elaboreze planuri pentru Groenlanda. Unele amănunte ale proiectelor rezultă chiar din numele asociației: construcțiile vor deveni realitate probabil în jurul anului 2 000, iar o bună parte din ele vor fi amplasate sub platoșa de gheață a Groenlandei.

Se știe că Groenlanda, cu o suprafață de 2 175 600 kilometri pătrați, e cea mai mare insulă de pe glob. Stratul de gheață al insulei are și el dimensiuni apreciabile: pină la 3 500 de metri.

De fapt, primul proiect de a realiza construcții sub gheață datează încă de acum zece ani. Dar ideea autorilor săi, inginerii Lorentz și Carnagie, de a săpa în ghețurile Groenlandei pină la cîmii de 500 de metri și a acolo un institut de cercetări a părut o utopie. Cu toate acestea, în ultimii ani s-au făcut citeva încercări de a săpa tunele în insula înghețată, pentru a se studia structura gheții la adîncimi de citeva sute de metri.

Aceste observații preliminare au permis grupului de patruzeci de specialiști — geologi, fizicieni, chimiști, ingineri — să declare că adîncurile păturii de gheață groenlandeze intrunesc toate condițiile pentru construirea unor institute de cercetări sau întreprinderi.

Proiectele „Asociației 2 000 pentru construcții sub gheață” înfățișează următorul tablou: ascensoare ce fac legătura între suprafață și interiorul stratului de gheață, unde vor fi amenajate așezări cu tot confortul, autostrăzi, căi de transport electrificate etc. Sorii artificiali din neon și instalații de climatizare vor crea o ambianță care îi vor face pe cei aciuiați sub calota glaciară să uite de poziția geografică a insulei.

I. Belova

APĂ IN FEL SI CHIP

Marea care vindecă

Acum patru ani, în Bretagne (Franța), a luat ființă o instituție care și-a propus să-i trateze cu ajutorul apei de mare pe cei accidentați în catastrofele rutiere, pe invalizi și pe suferinzii de surmenaj intelectual. Spre deosebire de alte instituții cu o activitate similară, ce-i drept încă puține la număr, aceea din Bretagne a pornit de la bun început de la principii riguros științifice.

După o perioadă de încercări, specialiștii ei au ajuns la concluzia că apa de mare dă cele mai bune rezultate după o cură de 10—15 zile repetată de două ori pe an. Cura constă din băi calde de apă de mare, dușuri subvacuice și „marile dușuri” cu jeturi puternice de apă. În unele cazuri bolnavilor li se recomandă să bea apă de mare.

Deci apă de mare în fel și chip. Ce rezultate s-au obținut pină în momentul de față? Optzeci la sută din pacienții și-au ameliorat starea peste așteptări, iar despre restul de douăzeci la sută specialiștii au declarat că evoluează spre bine. Mai mult, pacienții înșiși sînt încințați de tratament. Se pare că remediul cel mai eficace e dușul submarin, după care incheieturile își recapătă mobilitatea, iar mușchii se tonifică. În plus, procedul are efecte calmante asupra sistemului nervos.

S. Eleiski

O EXCEPȚIONALĂ DESCOPERIRE

Primele picturi grecești găsite

Una din cele mai senzaționale descoperiri arheologice din Italia veacului nostru a fost făcută recent în apropierea litoralului golfului Salerno, la sud de Neapole.

Intr-un mormint dat la iveală în urma unei fericite întîmplări — ca în mai toate cazurile în care neprevăzutul este unul din cei mai activi aliați ai arheologilor — s-au găsit cinci fresce grecești, datînd din secolul V î.e.n. Descoperirea are o dublă însemnătate.



Decamdată în afara competiției

alte ființe. Căci experiențele de acest fel sînt concludente doar pentru a compara gradul de inteligență al unor exemplare care fac parte din aceeași specie. În ce privește studiile comparative ale capacității intelectuale a indivizilor din specii diferite, ele nu pot fi făcute fără a se ține seama de cel mai puternic stimulente al fiecărei specii. Dacă pentru maimuțe acest stimulente sînt bananele, iar pentru pisici șoarecii, la ce rivnesc însă cel mai mult furnicile, de exemplu? După un mare număr de încercări s-a putut constata că aspirația supremă a acestor insecte este... întoarcerea la mușuroiul lor. Iar tritonii prețuiesc mai presus de orice citeva minute de liniște deplină. De aceea cercetătorii au renunțat la ideea de a întocmi o ierarhie a viețuitoarelor după gradul lor de inteligență. Au continuat, însă, să studieze grupuri cu caractere înrudite, de exemplu mamiferele, dîndu-le să soluționeze probleme din ce în ce mai grele. Astfel, au așezat în fața unei maimuțe (orangutan sau cimpanzeu) o ceașcă și o cutie rotundă, amîndouă cu gura în jos. Sub ceașcă nu se afla niciodată nimic, cutia ascundea însă întotdeauna o banană. După un timp obiectele erau schimbate: o cutie pătrată și un borcan opac. Și în primul caz și în al doilea maimuței i-a trebuit un timp destul de lung pentru a-și da seama că numai sub unul din aceste obiecte trebuie să caute banana. Obiectele se schimbau mereu și de fiecare dată maimuța învăța să se descurce din ce în ce mai repede. În cele din urmă, după ce obiectele au fost schimbate a suta oară, maimuței i-a fost suficientă o singură ședință pentru a se convinge că trebuie să caute numai sub solniță, de exemplu, și nu sub călimară.

Așadar, maimuța a reușit nu numai să rezolve o problemă concretă, dar să și descopere principiul de rezolvare a unor probleme similare. Cu alte cuvinte, cum spun psihologii, a putut construi un sistem logic de diferențiere (e interesant că, în afară de mamifere, probleme similare au fost rezolvate și de caracatițe).

Psihologul Warren a întocmit un tabel în care a sintetizat viteza cu care evoluează spre logică citeva animale studiate. În acest tabel, la loc de frunte se află maimuța macac (psihologul n-a



Diavolul cu torță

(Urmare din pag. 4-a)

unele de altele. În cele din urmă începu să adie un vânticel care ajută navei-amiral spaniole să se apropie de „Maurits”. Între timp, celălalt vas inamic atacă corabia olandeză rămasă în urmă și o incendie. Vasul-amiral olandez se afla acum într-o situație disperată, în bordul lui se înfipseră cirlige de abordaj. În zadar încercă van Noort să organizeze apărarea: îmbătați de victorie, spaniolii năvăliră cu strigăte puternice pe punte.

Era sfârșitul; moartea părea inevitabilă. Van Noort zvirlă muscheta care nu-i mai folosea acum la nimic. Călătoria mai bine de doi ani în condiții extreme de grele spre țintă, iar acum, peste numai câteva minute, nu se va mai vorbi nu numai despre izbînda lui, ci nici despre el însuși... Cuprins de o neagră disperare, van Noort zvirlă cît colo un spaniol care se năpustise asupra-i, se feri de sabia altuia, apoi smulse din bordul în flăcări o torță, coborî cu ea spre magazia de pulbere a corăbiei și, deasupra punții presărate cu cadavre, răsună un glas amenințător:

— Zvirlîți-i în mare pe păgîni, altfel arunc în aer corabia și, o dată cu ea, pe voi toți!

Și la bordul vasului, aproape capturat de spanioli, se petrecea ceva de necrezut. Spaniolii răniți începură să sară peste bord, iar cei care nu puteau ajunge pînă la copastie zvirlău cît colo armele, căci erau obișnuiți să lupte cu oameni, nu cu diavolul. Venindu-și în fire, olandezii curățară repede puntea de dușmani și acum cirligele de abordaj fură îndreptate spre vasul-amiral spaniol. Năuciți, spaniolii nu se împotrivară. Corabia lor fu incendiată și scufundată, soartă care apoi fu împărțită de celălalt vas hispan.

După ce făcu ordine pe singura corabie ce-i mai rămăsese, van Noort se îndreptă spre Borneo, iar de acolo spre Java de unde, cu o apreciazabilă cantitate de mirodenii la bord, porni spre patrie... La 26 august 1601, la sfârșitul celui de al treilea an de călătorie pe mare, „Maurits” se apropie de țărîmul natal. Din patru corăbii se înapoia una. Din 248 de marinari mai puțin de 50. Pentru prima oară în istorie, un vas sub pavilion olandez făcuse ocolul lumii.

I PROFIL MĂGURA CODLEI

Str. Fabrica Nr. 11 Codlea-Brașov

Telefon 126

PRODUCE:



- Sufrageria „Codlea”
- Garnitura „Pal 319”
- Camere de tineret „Lămița”
- Fotoliu pat M.C.
- Fotolii „Nehoiul”
- Bucătăria „Poiana”

POȘETA CEA MAI FRUMOASĂ ESTE POȘETA BINE ASORTATĂ...

MAGAZINELE SPECIALIZATE ÎN MAROCHINĂRIE

V-AU PREGĂTIT PENTRU TOALETELE DE PRIMĂVARĂ MODELE NOI, ELEGANTE, CE SE DISTING PRIN LINIA LOR MODERNĂ



POȘETE

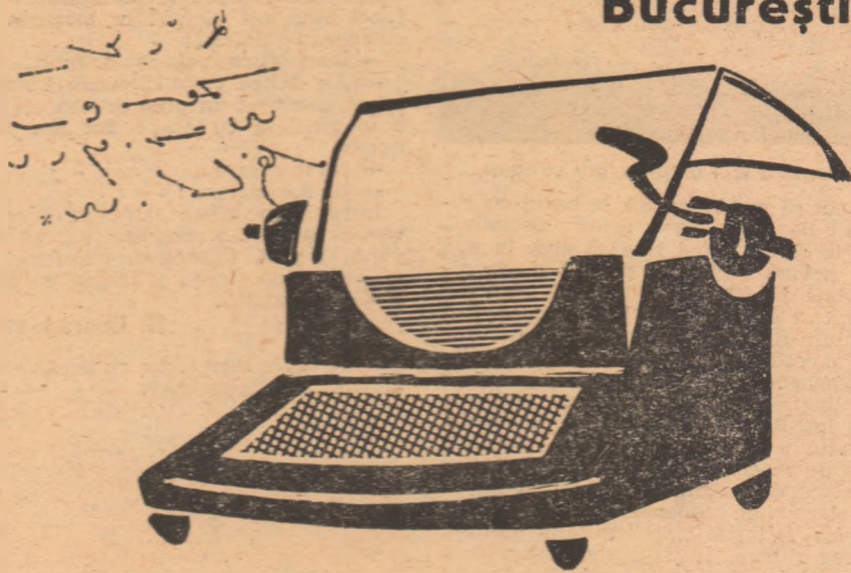
- IMPLETITE DIN PLASTIC 130—146 LEI
- DIN PLASTIC, ȚESUTE . . . 122 LEI
- MODELE SPORT 91 LEI
- MODELE SPORT PVC. 116 LEI
- FANTEZIE PENTRU VARĂ 72 LEI
- SACOȘE 83 LEI

MĂNUȘI 35—50 LEI

Cooperativa

„DESERVIREA”

București



Organizează prin metode rapide și eficiente
ÎNVĂȚAREA:
 DACTILOGRAFIEI ȘI STENOGRAFIEI
 Costul unei ore este de 5 lei

Lecțiile sînt susținute de specialiști cu înaltă calificare profesională și îndelungată experiență. Cooperativa garantează calitatea excepțională a predărilor.

Informații și înscrieri zilnic între orele 10—17 în str. Filitti nr. 10, telefon 13.54.69.



oricine poate preface sticlele în bani

Predîndu-le la centrele de recuperare I.R.V.A.

Băiatul vrea gitară

În ultima vreme Mitea avea un singur gând: gitară și gitară.

Bunica era încântată de această subită dragoste pentru muzică a nepotului.

— Ce copil sensibil! Să-i luăm gitară, dacă-i place muzica. Un gitarist e un oaspete binevenit în orice casă. Dar tata, tata...

— A, gitară?! Cum să nu, dacă băiatul poartă să cînte! Că de fotografiat e sătul, dacă nu mă înșel!

Cu un an în urmă, un aparat „Smena” venise să încununeze subita pasiune pentru fotografie a lui Mitea. Cu cîtă plăcere fuseseră achiziționate rolurile, hirtia! Și ce frumos sunau cuvintele: expunere, diafragmă, fixaj! Două zile, pînă s-a terminat primul film, Mitea a fost stăpînul absolut al casei și al curții. Dar după aceea a constatat că între momentul declanșării și fotografia gata este atîta bătaie de cap, încît pasiunea lui s-a stins înainte de a implini o săptămînă. De atunci aparatul zăcea într-un sertar și orice aluzie la el era socotită de Mitea ca o jignire personală.

Mama, mai înțelegătoare, n-a avut obiecții.

— Bine! a spus ea. Dacă într-adevăr vrei să înveți să cînti, îți cumpărăm gitară. Dar să nu se repete povestea cu bazinul de înot!

Iar! De cîte ori au să-l tot amințescă de blestematul de bazin?! El bine, da, demult, cînd era încă în clasa a III-a, Mitea s-a înscris la secția sportivă a Casei pionierilor. Era foarte



Băiatul a vrut un pian, dar cu tolos...

plăcut să se bălăcească în bazin cu copiii! Dar antrenorul cerea disciplină, ca la școală, nu-l lăsa să stea în apă cît și cum vroiau ei și nu-l lăuda niciodată pe Mitea. Și bazinul s-a evaporat din viața lui. Dar asta a fost demult. Și e caraghios să compari brasul și craulul cu gitară!

Magazinul de instrumente muzicale l-a impresionat pe Mitea cu strălucirea lui. Răzbind prin marea de sunete, băiatul a regretat că a avut pretenții atît de modeste și n-a cerut părinților altceva, de exemplu un acordeon plin de clape și de butoane. Dar mama se îndrepta hotărîtă spre gitară. Otfînd, Mitea o urmă. În definitiv, nici gitară nu-i de lepădat, ba văzută de aproape e chiar frumosă, sidefată și cu giful zvelt.

— Dorim o gitară — a explicat mama vînzătorului.

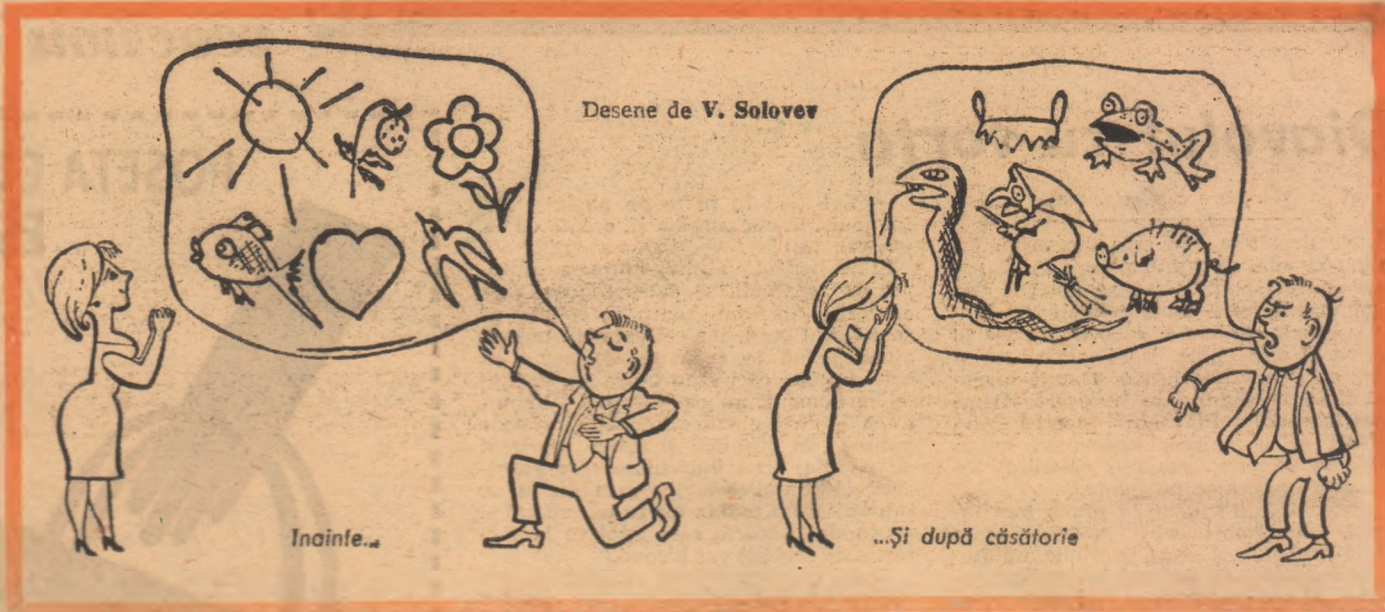
— Dacă e pentru băiat, vă sfătuiesc să luați una cu șapte corzi.

— Dar pot să cînt cu ea „Noi mergem pe dealuri“?

— Poți să cînti ce vrei, chiar Mozart și Chopin. Asta depinde de dumneata.

Copleșit de o perspectivă atît de nemărginită și de faptul că vînzătorul i se adresase cu „dumneata”. Mitea n-a mai pus alte întrebări. La sfatul vînzătorului, mama a mai cumpărat strune de rezervă și o cheie de acordat.

Drumul spre casă a fost triumfal. Trecătorii îl priveau pe Mitea cu respect. Probabil că își ziceau: „E abia în clasa V-a și știe să cînte la gitară!” Un băiețel, nemaiputîndu-și stăpîni admirația, a strigat în gura mare: „Ce gitară frumoasă!” O fată a trecut cu



un teanc de partituri sub braț și Mitea a zîmbit: „E muziciană de-a noastră!”

Acasă, toată familia a luat loc pe canapea. Mitea s-a așezat în fața ei picior peste picior, într-o poză de gitarist încercat, a mîngîiat întîi ușor strunele, apoi i-a dat drumul: „Noi merge-e-em pe de-a-aluri” — rîcnînd cît putea ca să acopere acompaniamentul. Dar tata n-a răbdat mult:

— Ce faci, băiete, una cînti din gură și alta la gitară.

— Nu-i nimic! a intervenit prompt bunica. Dacă ținem seama că e pentru prima oară, merge chiar bine.

— O să înveți! a adăugat și mama. Am aflat că alături, la club, funcționează un cerc de gitară. De mîine începi.

După prima lecție Mitea s-a întors acasă îndispus:

— Umbli cu fleacuri: note, portativ... Și ne dau și exerciții pentru acasă.

— Ai răbdare. Fără asta, cum vrei să înveți să cînti? — a încercat mama să-l liniștească.

— Nici așa n-am să învăț!

— Incepe! a făcut tata sarcastic. Cunosc refrenul!

— Dacă vrei să știi — a sărit Mitea — la gitară asta nici nu se poate cînta!

— Și de ce, mă rog?

— Fiindcă are șapte corzi. Iar acolo ne învață pe una cu șase!

— Așa! Păi atunci e simplu și, apucînd gitară, tata, a început să desfacă o coardă. Acum ai să poți cînta. Țineai așa de mult!

— Nu mai vreau!

După ce Mitea s-a culcat, familia s-a întrunit în ședință.

— De ce să chinuim copilul dacă nu vrea să cînte? a început bunica.

— Dacă n-are talent muzical, degeaba tot efortul... a adăugat mama.

— Și acum dați-mi voie și mie să spun două vorbe — a intervenit tata. Vă întreb: de ce veniți cu aceste argumente logice acum și nu înainte? Atunci cînd ați alergat la magazin să cumpărați gitară?

— Dacă Mitea vroia așa de mult...

— Ah, Mitea vroia!... Slavă Domnului că n-a vrut un pian de concert sau o motocicletă cu ataș! Tot am avut noroc!

— Nu te enerva...

— Ba mă enervez!

Între timp Mitea dormea dulce și visa că mama i-a cumpărat un cal adevărat. Iar el, ținîndu-se neînfricat în șa, galopa pe stradă și trăgea cu două pistoale deodată...

B. Leonidova

N. R. Orice asemănare cu persoane în viață este întîmplătoare.

ȘAH

Doi ași luptă pentru tron

La 14 aprilie, din însărcinarea Federației internaționale de șah, excampionul lumii olandezul Max Euwe a deschis meciul dintre Tigran Petrosian și Boris Spasski, care îl va desemna pe noul rege al șahului mondial.

De data aceasta, nici ziaristii, nici specialiștii nu s-au grăbit să facă pronosticuri. Prudenți, ei au preferat să tacă sau să dea răspunsuri la Pitia: si—și, sau—sau... O rezervă cît se poate de explicabilă, dacă ținem seama că e greu să găsești în lume doi jucători care să semene mai puțin între ei, ca actualii pretendenți la titlul suprem. Petrosian e cunoscut ca un as al partidelor

poziționale clasice, în timp ce Spasski preferă jocul riscant, emoțional; Petrosian e un specialist al startului, în timp ce Spasski se descurcă mai bine la finis; Petrosian și-a cucerit faima de jucător constant, fără ridicări și prăbușiri, în timp ce Spasski este în mult mai mare măsură un jucător „de dispoziție”. Dar nu într-atît încît rivalul să se poată culca pe o ureche dacă i se întîmplă să fie în formă mai slabă.

Dacă la aceste deosebiri adăugăm și o asemănare: ambii sint jucători multilaterali, pentru care tactica și strategia nu au secrete, pe scurt doi șahiști de forțe egale, putem înțelege de ce nimeni nu se încumetă să vorbească de pe acum despre rezultatul duelului care va dura multe săptămîni.

Ca să nu mai vorbim de faptul că șahul este o disciplină sportivă în care în genere e greu să faci pronosticuri. Se știe că pînă și marele Capablanca a cîștigat în perioada apogeeului său (1921—1927) numai două din patru turnee importante.

Dar să-l lăsăm pe specialiști și să ne întoarcem la eroii care și-au încrucișat spadele deasupra mesei în pătrate. Și Spasski și Petrosian s-au pregătit intens. Dar au prevăzut în program și o perioadă de deconectare, cînd nu au vrut să știe de șah.

Rivalii de azi s-au întîlnit pentru prima oară în 1953 și de atunci au jucat peste patruzeci de partide. Petrosian a cîștigat patru, Spasski trei, restul s-au terminat remiză. Un echilibru de forțe foarte strîns!

Rugat, înainte de meci, să-și spună părerea despre partenerul său de competiție, Petrosian a declarat:

— La sfîrșitul primei noastre întîlniri pentru titlul de campion mondial, i-am mărturisit lui Boris că nu voi fi deloc surprins dacă peste trei ani tot el va fi rivalul meu. Și iată, cei trei ani au trecut și azi ne aflăm din nou față în față cu gîndul la coroana de laur. Va fi un duel greu. Dacă data trecută Boris a cîștigat mai dificil turneul candidaților, de data aceasta el și-a depășit ușor adversarii.

De obicei, adversarul cel mai de temut este cel cu care urmează să joci. Dacă mă gîndesc însă mai bine la toate întîlnirile pe care le-am susținut, trebuie să recunosc că Boris Spasski rămîne pentru mine cel mai dificil adversar, nu numai fiindcă ne înfruntăm acum.



ATLETISM PSIHOLIC

Calm! Calm!

V-ați enervat. Dintr-un fleac, dintr-o pricină mai serioasă, n-are importanță, vorba e că v-ați enervat. Și vă dezlănțuiți. Vă dați seama că n-ar trebui, că nu-i frumos, că veți regreta curînd cuvintele pe care le zvrîliți acum, dar... zădărnîc, nu vă puteți opri. Nervii au

cedat. Bine, de data aceasta fie. Dar ce să faceți ca să nu se mai repete? Într-un articol publicat în „Znanie-Sila”, A. Dobrovici recomandă cîteva procedee simple care pot preîntîmpina exploziile nervoase.

Întîi — atrage atenția autorul — nu trebuie să ne istovim organismul cu foamea. Dacă nu mîncăm nimic multe ore, nervii și așa obosiți, „iau foc” mult mai repede.

În al doilea rînd, cînd simțim că se apropie valul nervos, să facem ceva care „să ne scotă din priză”. De exemplu, să numărăm pînă la zece. Dacă nu e destul, încă odată pînă la zece. Îmîntînd surzi la glasul energic al zece și încercînd să ne incurce socoteala și să ne ironizeze că e o prostie ce facem. Dacă reușim să ne concentrăm, înțelegem foarte curînd că această „prostie” ne-a ajutat să ne menținem între acele limite care ne scapă apoi de sentimentul de jenă.

Pentru cei care găsesc că atîta e prea puțin, A. Dobrovici recomandă antrenamentul psihologic. Scepticii să nu uite că Goethe, foarte nervos în tinerețe, a datorat antrenamentului psihologic calmul lui măreț de mai tîrziu, devenit proverbial.

Să ne scutăm dimineața cu 7—10 minute mai devreme ca de obicei. Să ne așezăm în fotoliu cu mușchii relaxați, cu capul plecat, cu mîinile rezemate de genunchi și ochii închiși. Să ne ocupăm de respirația noastră. Numărînd încet în gînd, să urmărim cît durează inspirația și cît expirația. Să le reglăm în așa fel încît pentru inspirație să numărăm de la 1 la 7, iar pentru expirație de la 1 la 8. Peste cîva timp vom constata că respirăm egal și profund.

Și acum să ne autosugestionăm: „Mîna mea dreaptă este calmă și ușoară. Și mai caldă... Mai calmă și mai ușoară”. Să ne spunem așa pînă simțim că mîna dreaptă se face într-adevăr mai caldă și mai grea.

În clipa aceea înseamnă că ne putem dirija, că am ajuns stăpîni pe noi. Să facem apoi un pas mai departe și să ne spunem la fel de autoritar: „Sistemul meu nervos se liniștește. Sint calm, calm, sint stăpîn pe mine. Acum am să-i comand mîinile mele drepte să ajungă la aceeași temperatură cu cea stingă. Vechea senzație dispăre... dispăre... a dispărut. Am să deschid ochii și am să mă simt vioi, proaspăt, puternic”.

Pentru cei foarte grăbiți dimineața, A. Dobrovici precizează că acest antrenament se poate face oricînd avem timp liber. Important e să fie sistematic.

Iar dacă nici el nu ajută, autorul își declină orice competență și face loc neuropsihiatrilor.

dialog
dialog dialog
dialog dialog dialog
alog dialog dialog dialo
og dialog dialog dialog a
dialog dialog dialog dialog
log dialog dialog dialog di
dialog dialog dialog dialog
og dialog dialog dialog dial

